

Hanna Hyvärinen

Loistavaa! Rekan matkassa: Kulttuuripalvelujen saavutettavuuden parantamista Kokkolan kylissä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuurituottaja YAMK

Kulttuurituotannon opinto-ohjelma

Opinnäytetyö

29.2.2016

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Hanna Hyvärinen Loistavaa Rekan matkassa: Kulttuuripalvelujen saavutettavuuden parantamista Kokkolan kylissä 54 sivua + 7 liitettä 29.2.2016
Tutkinto	Kulttuurituottaja YAMK
Koulutusohjelma	Kulttuurituotannon opinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	
Ohjaaja(t)	Lehtori Leena Björkqvist
<p>Kehittämistyössä lähdettiin parantamaan Kokkolan maaseutualueiden lasten, nuorten ja ikäihmisten kulttuurin saavutettavuutta ja hyvinvointia kulttuurirekan avulla. Kulttuurirekka-palvelu pilotoitiin Loistavaa! Strålande! Lasten ja nuorten kulttuuriviikkojen aikana 9.-20.11.2015, jolloin rekka vei mukanaan Kokkolan keskusta-alueen ulkopuolelle moninaisia kulttuuripajoja ja -esityksiä yhteensä kahdeksalle kylälle. Kulttuuritarjonnasta vastasi Loistavaa! -verkosto, johon kuuluvat lähes kaikki kaupungin kulttuuria tuottavat ja tarjoavat laitokset. Tämän opinnäytetyön tilaajana toimi Kokkolan kulttuuritoimi, joka myös koordinoi perinteisesti Loistavaa! -viikkoja.</p> <p>Aikaisempina vuosina Loistavaa! -viikkojen eräs ongelmakohta on ollut se, että viikkojen ohjelmatarjonta on keskittynyt keskustan toimipisteisiin. Keskusta-alueen ulkopuolella sijaitsee kuitenkin useita varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vanhuspalveluiden yksiköitä, joita tällä uudella palvelulla haluttiin nyt tavoittaa tasapuolisuuden vahvistamiseksi. Rahoitusta hanke sai kaupungin omilta yksiköiltä sekä Opetus- ja kulttuuriministeriöltä sekä Hyvinvointia kuntiin ilman rajoja -hankkeelta. Näiden panostusten avulla oli mahdollista vuokrata messurekka sekä palkata tuottaja hankkeen koordinaattoriksi.</p> <p>Kehittämistyössä käytettiin menetelminä kyselyjä, haastatteluja, benchmarkausta, havainnointia ja dokumentointia. Taustatyön ja rekan pilotoinnin tuloksena syntyi neljä vaihtoehtoista toimintatapaa tuleville vuosille sekä joukko toimenpide-ehdotuksia, joiden avulla kulttuuritoimen on mahdollista luoda jatkossa entistä saavutettavammia Loistavaa! -viikot. Toimintatapoja oli työn tuloksena mahdollista erottaa seuraavasti: rekka-kiertue, bussi-kiertue, toimintapäivä kylissä sekä perinteinen keskustan toimitiloihin keskittyvä konsepti.</p> <p>Positiivisia tuloksia nyt pilotoidusta kiertueesta saatiin useita, joista olennaisimpia olivat kulttuuripalvelujen saavutettavuuden lisääntyminen kylissä ja kiertutyypin toimintapäivä-tavan positiivinen vastaanotto koko verkoston keskuudessa. Oleellisena tuloksena voidaan myös pitää omaehtoisen hyvinvointityön olosuhteiden edistymistä kohderyhmien keskuudessa. Tämän kehittämistyön tulokset myös kannustavat Loistavaa! -verkostoa jatkossa panostamaan toimintapäiviin kylissä sekä entistä paremman ja laajemman verkoston rakentamiseen, ja näistä tapahtumista tiedottamiseen. Kokkolan kulttuuritoimi tulee käyttämään tätä kehittämistyötä ja sen tuloksia, sekä nostamaan kiertuetoiminnan keskeiseen osaan tulevia Loistavaa! -viikkoja suunniteltaessa.</p>	
Avainsanat	Saavutettavuus, hyvinvointia kulttuurista, kulttuurirekka

Author(s) Title	Hanna Hyvärinen On Board the Loistavaa! Truck: Improving the Accessibility of Cultural Services in the Villages of Kokkola
Number of Pages Date	54 pages + 7 appendices 29 February 2016
Degree	Master of Culture and Arts
Degree Programme	Master's Degree Programme in Cultural Management
Specialisation option	
Instructor(s)	Leena Björkqvist, Principal Lecturer
<p>The rationale of this development project was to use a truck to improve the cultural accessibility and welfare of children, the youth and the elderly living in the rural areas of Kokkola. The Culture Truck service was launched at the Loistavaa! Strålande! Culture weeks for children and the youth (9.-20.11.2015). During this time the truck brought various cultural workshops and performances into 8 villages outside Kokkola city. These events were provided by the Loistavaa! Network, which includes nearly all cultural producers and providers of the city. The subscriber of this thesis was the Cultural Department of Kokkola, which traditionally also coordinates the Loistavaa! Culture week.</p> <p>In previous years one of the problems of the Loistavaa! Culture weeks has been the accumulation of programs and events to the city center. However, there are several early childhood education units, elementary schools and elderly care units that are located outside the central area. The new service was designed specifically to reach the users of these facilities, and to increase equality within the region. The project was funded by the city of Kokkola, the Ministry of Education and Culture, and the Hyvinvointia kuntiin ilman rajoja -project (Welfare for municipalities without borders). These contributions made it possible to rent the truck and hire a producer to coordinate the project.</p> <p>The methods for project development included surveys, interviews, benchmarking, observation, and documentation. Preliminary work and launching of the truck resulted in several operational suggestions that will improve the accessibility of the Loistavaa! Culture weeks in the future. Specifically, this work identified four distinct and alternative procedures that increase accessibility: a truck tour, a bus tour, an activity day in the villages, and a traditional concept within the facilities of Kokkola city center.</p> <p>Overall, the results of the tour launch were encouraging. The most relevant outcomes were increased accessibility of cultural services in the villages, as well as positive reception of a tour-format activity day within the entire network. These results also motivate the Loistavaa! Network to invest in developing activity days in villages, build a better and wider network, and improve event communications. Consequently, The Culture Department of Kokkola will use the results presented in this work as a template for planning future Loistavaa! Weeks structures. Various tour activities will be at the core of these strategies.</p>	
Keywords	Cultural Accessibility, Cultural Welfare, Culture Truck

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Kehittämistyön taustaksi	3
1.2	Loistavaa! Strålande! Lasten ja nuorten kulttuuriviikot	5
2	Hyvinvoinnin ja saavutettavuuden tietopohjaa kulttuurirekan taustalle	6
2.1	Kulttuurirekan hyvinvointiteoreettiset taustat	7
2.1.1	Hyvinvointia kulttuurista ikäihmisille	9
2.1.2	Hyvinvointia kulttuurista lapsille ja nuorille	11
2.2	Kulttuurin saavutettavuuden käsitteistä kulttuurirekan taustalla	12
2.2.1	Kulttuurin alueellinen ja taloudellinen saavutettavuus	13
3	Kulttuurirekan pilotointi, aikataulu ja ohjelma	15
4	Kehittämistyön menetelmät, lähestymistapa ja toteutus	18
5	Kehittämistyön tulokset	23
5.1	Yleiskuva rekka-kiertueen palautteesta	25
5.2	Tulokset lasten ja nuorten osalta	27
5.3	Tulokset opettajien ja lasten hoitohenkilökunnan osalta	29
5.4	Tulokset vanhustyön osalta	30
5.5	Tulokset Loistavaa! -verkoston osalta	34
6	Loistavaa! -viikkojen kehittämissuuntia	36
6.1	Yleisiä toimenpide-ehdotuksia Loistavaa! -viikoille	37
6.2	Rekka-kiertue kyliin	41
6.3	Bussi-kiertue kyliin	44
6.4	Toimintapäiväkiertue kylissä	46
6.5	Perinteiset Loistavaa! -viikot keskustan toimitiloissa	48

7	Yhteenveto	50
	Lähteet	51

Liitteet

Liite 1. Kysely Loistavaa! Strålande! Kulttuuriviikkojen toimijoille osallisuudesta kulttuurirekkahankkeeseen marraskuussa 2015

Liite 2. Kysely Loistavaa! Rekan kohderyhmille ennen kiertuetta

Liite 3. Loistavaa! Rekan ohjelma

Liite 4. Palautelomake rekassa

Liite 5. Pajakaavake toimijoille täytettäväksi Loistavaa! Rekka-kiertueella ja sen jälkeen

Liite 6. Kysely kohderyhmille kiertueen jälkeen

Liite 7. Kehittämistyön prosessikaava

1 Johdanto

Kokkolan, kuten muidenkin harvaan asuttujen kuntien ongelmana usein on, että sen kulttuuripalvelut keskittyvät keskusta-alueelle taajamien jäädessä paitsioon. Kokkola onkin kaupunkimainen kunta, jonka sisällä on maaseutumaisia alueita, joissa asuminen keskittyy kyliin. Kokkolan kaupunkirakenne muuttui huomattavasti vuonna 2009, kun Kokkolaan liittyivät Kälviän, Ullavan ja Lohtajan kunnat. Tällöin kaupungin pinta-ala lähes kymmenkertaistui. Nyt kaupunkikeskustan ulkopuolella asuu paljon varsinkin lapsiperheitä ja ikäihmisiä, joita tasavertaisuuden nimissä kulttuuripalvelut haluaisi myös palvella.

Kokkolan kulttuuripalvelut on vuosien varrella panostanut paljon lastenkulttuurin esilletuomiseksi kaupungissa. Tästä esimerkkinä Loistavaa! Strålande! Lasten ja nuorten kulttuuriviikot, jotka syntyivät vuonna 2010 kulttuuritoimen koordinoimana koko kaupungin kattavana lastenkulttuurin tapahtumana. Viikot tarjoavat kaupungin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lisäksi lapsiperheille erilaisia kulttuurityöpajoja, esityksiä ja näyttelyjä. Mukana kulttuuria viikoille tuottamassa on lasten ja nuorten lisäksi suurin osa kaupungin kulttuurilaitoksista.

Suuri osa kaupungin kulttuuritoimijoista on sijoittanut toimintapisteensä luonnollisesti Kokkolan kantakaupungille, jossa he tarjoavat myös Loistavaa! -viikkojen aikana tapahtumia lapsille ja nuorille. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että päiväkotien ja koulujen on järjestettävä kuljetus omista yksiköistään keskustan tapahtumapaikalle. Pahimmassa tapauksessa matkaa saattaa maakunnan perimmäisistä osista keskustaan kertyä kymmeniä kilometrejä, pisimmillään jopa 70 kilometriä. Tämä vaatii päiväkodeilta ja kouluilta isoa ponnistusta niin rahallisesti, ajallisesti kuin henkilöresurssienkin puolesta ja asettaa päiväkodit/koulut eriarvoiseen asemaan. Käytännössä onkin muiden, kuin keskustan päiväkotien ja koulujen, osallistuminen Loistavaa! -viikoille ollut aikaisempina vuosina vähäistä. Viikkoja koordinoivalta kulttuuritoimelta on välimatkan vuoksi jo useana vuonna tiedusteltu mahdollisuutta siirtää osa viikkojen toiminnasta muualle kuntaan, jotta myös siellä päästäisiin nauttimaan monipuolisten kulttuuriviikkojen toiminnasta laajemmin (Loistavaa! Viikkojen arviointi- ja palautealomaketiedot, Kokkolan kulttuuritoimi, vuodet 2012-

2014). Tämä on kuitenkin ollut Loistavaa! -viikkojen toimijoille vaikeaa, sillä toiminnan siirtäminen pois omista toimitiloista vaatisi huomattavia lisäresursseja.

Nämä saavutettavuuden haasteet tiedostaen Kokkolan kulttuuritoimi käynnisti edellisten, vuoden 2014 Loistavaa! -viikkojen jälkeen kulttuurirekka-hankkeen. Hankkeen tarkoitus oli viedä kulttuuritoimintaa sen kuluttajaryhmien luokse kantakaupungin ulkopuolelle. Hankkeeseen haluttiin sisällyttää omaksi kohderyhmäkseen lasten ja nuorten lisäksi ikäihmiset, joiden kulttuuripalvelujen saavutettavuutta tahdottiin myös tällä uudella palvelulla parantaa. Tätä kuntalaisten yhdenvertaisuutta saavutettavuuden, osallistamisen ja siten kulttuurisen hyvinvoinnin kautta lähdettiin tavoittelemaan Loistavaa! rekka-hankkeella, jota tässä opinnäytetyössä lähdettiin kehittämään. Opinnäytetyön tilaajana oli Kokkolan kaupungin kulttuuritoimi ja yhteyshenkilönä kulttuuritoimenjohtaja Sampo Purontaus.

Uuden kulttuurirekka-palvelun pilotointi toteutettiin Loistavaa! Strålande! Lasten- ja nuorten kulttuuriviikkojen aikana 9.-20. marraskuuta 2015. Rahoitusta kulttuurirekka-hanke sai Opetus- ja kulttuuriministeriöltä sekä Hyvinvointia kuntiin ilman rajoja -hankkeelta sekä kaupungin omilta varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vanhuspalvelujen yksiköiltä. Näiden rahoittajien sekä kulttuuritoimen oman panostuksen yhteenlaskettu summa oli noin 32 000 euroa. Rahoitusta haettaessa sitä perusteltiin Kokkolan keskustan ulkopuolisten alueiden tarpeella päästä entistä aktiivisemmin osallistumaan Loistavaa! -viikoille. Tarve yhdistyi myös kulttuuripalvelujen haluun palvella tasapuolisesti kaikkia kuntalaisia asuinpaikasta tai muista olosuhteista riippumatta.

Rekka-hankkeeseen oli vuokrattu kahden viikon ajaksi 55 neliön näyttelyrekka, joka toimi näyttely- ja esiintymistilana ja tapahtumien keskipisteenä. Pajatoimintaa ja esiintymisiä tehtiin myös kulloisenkin kylän kouluihin ja hoitoyksiköihin. Rekka kiersi kymmenen päivää Kokkolan kahdeksassa kyläkeskuksessa, jotka olivat seuraavat: Lohtaja, Marinkainen, Ullava, Ruotsalo, Jokilaakso, Sokoja, Öja, Kälviän keskusta kahtena päivänä ja viimeisenä, lasten oikeuksien päivänä, Kokkolan kauppatori. Rekkaa ei sen koon ja liikuteltavuuden vuoksi kannattanut siirtää päivän aikana, vaan ohjelmisto rakennettiin niin, että rekka pysyi paikallaan kyläkeskuksessa ja tarjosi koko päivän ohjelmaa eri kohdeyleisöille eri tiloissa. Mukana ohjelmaa tuottamassa oli suuri

määrä kaupungin taidelaitoksia ja yksityisiä kulttuuritoimijoita sekä kulttuurin perusopetusta tarjoavia yksiköitä. Kantavana voimana kiertueella toimi jo hyvin muotoutunut Loistavaa! -toimijaverkosto, johon kuuluvat lähes kaikki kaupungin kulttuuria tuottavat ja opettavat yksiköt. Rekan ohjelmaa ja reittiä suunniteltaessa otettiin huomioon niin lapset ja nuoret, kuin myös ikäihmiset. Käytännössä ohjelma painottui aamupäivisin päiväkotilapsille ja alakoululaisille, iltapäivällä senioreille.

Oma roolini oli toimia rekan kulttuurituottajana, tehdä taustatyö, koordinointi, haastattelut ja kyselyt, joiden pohjalta valmistuivat rekan reitti ja aikataulu. Suunnittelutyö, kommunikaatio koko verkoston kesken ja käytännön järjestelyt sekä osittain tiedottaminen hankkeesta kuuluivat tuottajana työnkuvaani. Sovimme opinnäytetyön tilaajan kanssa, että roolini on olla päävastuussa hankkeen toteutuksesta ja tämän opinnäytetyön valmistumisesta hankkeen jälkeen. Opinnäytetyöstä sen tilaaja toivoi erilaisia toimenpide-ehdotuksia ja vaihtoehtoisia Loistavaa! -viikkojen toteutustapoja seuraavien vuosien kulttuuriviikkoja varten. Opinnäytetyön puitteissa käytiin läpi aikaisempia tutkimustuloksia Suomessa ja kuntakokeiluja kulttuurisen saavutettavuuden ja hyvinvoinnin saralla sekä sovellettiin näitä tuloksia käytäntöön. Teoriatiedon, suunnittelutyön, haastattelujen ja kyselyjen perusteella pilotoitiin uusi rekka-palvelu, jonka tuloksia ja johtopäätelmiä tässä työssä käydään läpi.

1.1 Kehittämistyön taustaksi

Taiteen ja kulttuurin sekä hyvinvoinnin yhteyttä on tutkittu viime vuosina Suomessa ja maailmalla paljon. Näistä tutkimuksista on olemassa useita raportteja ja kokeiluja, joissa todetaan lähes yksikantaan kulttuurin positiivinen vaikutus yksilön hyvinvointiin (esimerkiksi: Liikanen 2015; Sokka, Kangas, Itkonen, Matilainen & Räisänen 2014). Samoissa tutkimuksissa on todettu, että taide- ja kulttuuripalvelujen tulisi olla kaikille saavutettavissa olevia ja siihen pitäisi kuntatasolla pyrkiä. Tämä puolestaan lisäisi yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Paljon on puhuttu kuntalaisten mahdollisuuksista osallistua monipuoliseen kulttuuritoimintaan, heidän aktivoinnistaan ja osallistamisesta vastaavan toiminnan kehittämiseen (esimerkiksi KUULTO-toimintakokeilu 2014). Näihin ajankohtaisiin aiheisiin haluttiin tarttua myös Kokkolan kulttuuritoimessa.

Kokkolan kaupunki on toiminnallisissa tavoitteissaan vuosille 2014-2017 listannut yhdeksi strategiseksi päämääräkseen kulttuuripalvelujen näkökulmasta hyvinvoivan kuntalaisen. Kunta on siten sitoutunut luomaan puitteet tälle hyvinvoivalle, aktiiviselle kuntalaiselle. Rekka-hankkeen toimeenpanijana oleva Kokkolan kulttuuritoimi taas on nimennyt toimintansa keskeisiksi kohderyhmiksi lapset, nuoret ja ikäihmiset. Näille kohderyhmille kulttuuripalvelut pyrkii tuottamaan kasvavassa määrin palveluja ja tapahtumia (Kulttuuripalvelujen kehittämissuunnitelma 2014-2017).

Kokkolan haasteena ja mahdollisesti uhkana nähdään palvelujen keskittäminen sen harvoin keskuksiin, mikä taas vähentää maaseutukylien vetovoimaa asuinpaikkana (Kokkolan kaupungin maaseutukulttuuriohjelma 2011, s. 17). Myös maaseudun kulttuuritarjontaan keskittyvät talous- ja henkilöresurssit ovat kulttuuritoimen tulosalueella varsin pienet, vain yksi kolmesta työntekijästä on saanut erityisalueeseen liitoskuntien (Kälviä, Lohtaja, Ullava) kulttuuritoiminnan. Vaikka kulttuurialan työntekijöitä on verrattuna valtakunnalliseen tasoon koko maakunnassa vähän, on Keski-Pohjanmaa silti luonnehdittu vahvana kulttuurimaakuntana (Talvitie 2010, s.19). Kokkolassa erillisiä määrärahoja maaseutukulttuurityöhön ei ole, mutta kulttuuripalvelut osallistuvat yhtenä järjestäjätahona tai pääjärjestäjänä yhdessä muiden järjestöjen kanssa maaseudun kulttuuripalvelujen ja tapahtumien tuottamiseen. Kulttuuri- ja nuorisolautakunta puolestaan tukee kokkolalaisten taidelaitosten ja muiden esiintyjäryhmien kylä- ja kouluvierailuja kantakaupungin ulkopuolisille alueille. Lisäksi se resursoi määrärahoja ja lisää yhteistyötä sosiaali- ja terveystoimen kanssa vanhuspalveluyksiköiden kulttuuritoiminnan laajentamiseksi (Kokkolan kaupungin maaseutukulttuuriohjelma 2011, s.23).

Maakunnan kulttuuri- ja liikuntastrategiassa Keski-Pohjanmaan vahvuuksiksi luetellaan keskipohjalainen kansanperinne, kulttuuritapahtumat laajasti, musiikki- ja teatteritoiminnan aktiivisuus, kulttuuriharrastusten monipuolisuus sekä osaavat kulttuurin ammattilaiset (Kokkolan kaupungin maaseutukulttuuriohjelma 2011, s.8). Sama maakunnan strategia korostaa kulttuurialan koulutuksen merkitystä ja lasten ja nuorten osallistamishankkeita alueen asukkaiden aktivoijina. Kulttuuritoiminta siis nähdään maakunnassa tärkeänä ja arvokkaana asiana, jota pitää voida kehittää jatkossakin.

Loistavaa! Rekka-hanke mahdollisti nyt ensimmäistä kertaa tässä laajuudessa kulttuuripalvelun, työpajojen ja erilaisten esitysten, viennin Kokkolan keskustan ulkopuolelle. Kiertueella haluttiin selvittää paraneeko kulttuuripalvelujen saavutettavuus viemällä palvelut maaseudulle ja lisääntykö kuntalaisten hyvinvointi sen kautta. Kyselyin ja haastatteluin haluttiin myös selvittää millaisia ennakkoodotuksia kiertue herätti, millaista toimintaa kaivattiin ja kiertueen jälkeen miten tavoitteissa onnistuttiin. Kehittämistyössä haluttiin myös selvittää ja synnyttää mahdollinen Kokkolan kulttuuripalvelujen saavutettavuutta parantava toimintatapa Loistavaa! -viikoille. Ilmiön analysoinnissa käytettiin tietopohjaa saavutettavuudesta ja kulttuurisesta hyvinvoinnista.

1.2 Loistavaa! Strålande! Lasten ja nuorten kulttuuriviikot

Loistavaa! Strålande! kulttuuriviikot ovat toimineet jo viidettä vuotta Kokkolan kulttuuritoimen koordinoimana lasten- ja nuorten tapahtumana, joka pyrkii tuottamaan päiväkotikäisistä lapsista aina yläasteikäisiin nuoriin asti erilaista kulttuuritoimintaa. Tapahtuma järjestetään marraskuussa, tavallisesti isänpäivän ja lasten oikeuksienpäivän välisenä aikana. Aikaisempina vuosina, jolloin käytössä on ollut perinteeksi muodostunut, keskustan toimitiloihin keskittynyt toimintamalli, on viikkojen kokonaisbudjetti ollut noin 10 000-15 000 euroa.

Tapahtumia viikoille tuottaa laaja verkosto, joka koostuu kaupungin eri yksiköistä teatterista musiikkiin ja kuvataiteisiin sekä käsityöhön. Kaiken kaikkiaan toimijoita viikoilla oli vuonna 2015 mukana noin 20, mikä vaihtelee vuosittain, hieman jokaisen yksikön resursseista riippuen. Kaupungin ja alueen kulttuuritoimijoista ohjelmaa tuottivat Loistavaa! Rekkaan muun muassa Rokkikoulu, Lasten ja nuorten kuvataidekoulu, Kokkolan kaupunginkirjasto, K.H.Renlundin museo, Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri, Taito Keski-Pohjanmaa Kankuri, Keski-Pohjanmaan konservatorio, Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto Bark, Kokkolan kaupunginteatteri, Pohjanmaan tanssin aluekeskus sekä joitakin yksityisiä toimijoita.

Loistavaa! -viikot rakentuvat työpaja- ja tapahtumatoiminnan ympärille, minkä lisäksi kaupungissa on kulttuuriviikkojen aikana lukuisia näyttelyitä lasten ja nuorten taiteesta. Huomattava osa viikkojen tarjonnasta on lasten ja nuorten itsensä toteuttamaa.

Ohjelmatarjonta on kunnan väestörakenteen huomioiden kaksikielistä ja myös täysin ruotsinkielistä ohjelmaa on tarjolla niille alueille, jossa enemmistö asukkaista puhuu ruotsia (muun muassa Öja ja Sokoja). Vuonna 2013 ruotsinkielisten osuus oli kunnassa noin 13% (Asikainen & Antila & Hietaharju 2014). Myös lisääntyvä monikulttuurisuus on vuosien varrella pyritty huomioimaan ja sen osuutta viikkojen ohjelmatarjonnassa lisäämään.

Loistavaa! -viikot jakaantuvat laajasti katsoen kahden eri kohderyhmän kulttuuritarjontaan. Merkittävä osa viikkojen toiminnasta tarjotaan kaupungin varhaiskasvatus- ja opetuspalvelujen asiakkaille, siis päiväkodeille ja kouluille. Toinen puoli tarjonnasta on niin sanottua avointa toimintaa, johon lapset ja nuoret voivat osallistua yksin tai perheineen kouluajan ulkopuolella. Tällä konseptilla tavoitetaan mahdollisimman laaja otos kaupungin alle 16-vuotiaista asukkaista. Rekka-hankkeen myötä Loistavaa! -viikkojen ohjelmaa tarjottiin myös kylissä toimiville vanhustenhuollon yksiköille sekä vanhusten päivätoiminnan ryhmille ja kotona asuville ikäihmisille.

Loistavaa! -viikot sisältyvät Kokkolan koulujen vuosisuunnitelmiin ja kaupungin opetustoimi seuraa ja kannustaa koulujen osallistumista kulttuuriviikkojen ohjelmatarjontaan. Opetustoimi ja kulttuuritoimi koordinoivat viikkojen valmistelussa toimintaa myös kaupungissa toimivien taidelaitosten ja taiteen perusopetuksen oppilaitosten kanssa. Kaikki lastenkulttuurin ja nuorisokulttuurin keskeiset toimijat tuovatkin vuosittain oman osansa Loistavaa! -viikkojen ohjelmaan. Verkosto on toiminut hyvin aikaisempina vuosina, jolloin kulttuuritoimi on koonnut toimijoiden ohjelmatarjonnan samaan matriisiin sekä hoitanut viikkojen mainonnan. Toimijat ovat itse tehneet käytännön järjestelyt. Rekka-hankkeen kautta toimijoiden valmistelutaakka hieman keveni kulttuurituottajan tehdessä aikataulun ja hoitaessa käytännön järjestelyt ja yhteydenpidon kohderyhmiin.

2 Hyvinvoinnin ja saavutettavuuden tietopohjaa kulttuurirekan taustalle

Tarve kehittää saavutettavampaa kulttuuripalvelua Kokkolan maaseudun asukkaille, erityisesti lapsille, nuorille ja ikäihmisille, lähti sekä näiden ryhmien että kulttuuritoimen toiveesta. Aikaisempina vuosina monet keskustan ulkopuoliset perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen yksiköt olivat jääneet Loistavaa! -viikoilla omien

ja Loistavaa! -verkoston riittämättömien resurssien vuoksi paitsioon viikkojen monipuolisesta kulttuuritoiminnasta. Tarve lisätä tätä tarjontaa myös maasudulle synnytti Loistavaa! Rekka-hankkeen, jota tässä työssä lähdettiin kehittämään. Tietopohjaksi oli siis perusteltua ottaa kulttuurin saavutettavuuden käsite sen monissa muodoissaan.

Kulttuurin ja sen harrastamisen mukanaan tuoma hyvinvointi oli myös oleellinen osa tämän kehittämistyön tietopohjaa. Erilaisten kulttuuripajojen, jossa kohderyhmät saivat itse osallistua ja luoda kulttuuria ja näin kokea uusia ja innostavia elämyksiä, liittyivät kiinteästi kehittämistyön tavoitteisiin. Kulttuuripajojen ja -esitysten viennillä lasten ja nuorten lisäksi ikäihmisille tähdättiin tähän samaan hyvinvoinnin lisäämiseen, vanhusten aktivointiin ja taidelähtöisten toimintamuotojen juurruttamiseen varsinkin maaseudun palvelutaloissa.

2.1 Kulttuurirekan hyvinvointiteoreettiset taustat

Kuntia veloitetaan Suomessa kuntalaisten ikään katsomatta edistämään heidän hyvinvointiaan, toimintakykyään ja elämänlaatuaan (esimerkiksi: kuntalaki, sosiaalihuoltolaki ja laki kuntien kulttuuritoiminnasta). Suomen laissa myös määritellään erikseen kunnan tehtäväksi kuntalaisten kulttuuritoiminnan järjestämisen, tukemisen ja organisoimisen. Useat tutkimukset ovat raportoineet, kuinka nämä kulttuuripalvelut edistävät ihmisten terveyttä, ehkäisevät sosiaalisia ongelmia ja vahvistavat yhteisöllisiä kokemuksia (mm. Sokka, Kangas, Itkonen, Matilainen & Räisänen 2014, s. 7). Valtakunnallisella tasolla asiaan on kiinnitetty huomiota muun muassa Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia toimintaohjelmassa, joka käynnistettiin vuonna 2007. Siinä tavoitteena oli hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen taiteen ja kulttuurin keinoin sekä osallisuuden lisääminen yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla (Liikanen 2010). Tämä toimintaohjelma otettiin ohjenuoraksi monissa maakunnissa. Näin myös Keski-Pohjanmaan hyvinvointistrategian tavoitteeksi on nimetty kulttuurin ja liikunnan kasvavat hyvinvointivaikutukset keskipohjalaisten elämässä (Keski-Pohjanmaan hyvinvointistrategia 2010, s. 6). Hyvinvointivaikutuksia pyritään edistämään lisäämällä ihmisten mahdollisuuksia itse kulttuurin parissa tekemiseen ja kulttuurin harrastamiseen sekä muiden tuottamasta kulttuurista nauttimiseen.

Tutkimuksissa on todettu, että suomalaiset eivät ole tasavertaisessa asemassa terveyden suhteen. On selvitetty, että muun muassa Suomen itä- ja pohjoisosissa ihmisten elinkaari on lyhempi ja väestön terveys huonompi, kuin muualla. Tätä eroa on hankala selittää, sillä elintasossa ei ole suuria eroja näiden alueiden välillä. Markku T. Hyyppä ja Liisa Liikanen tarjoavat yhdeksi ratkaisuksi osittain kulttuurin tuomia terveysvaikutuksia. Taiteella ja kulttuuritoiminnalla on heidän mukaansa selvä yhteys hyvään terveyteen ja henkiseen hyvinvointiin. (Hyyppä & Liikanen 2005, s. 81.).

Taidetoiminnan tiedetään antavan elämyksiä, iloa ja onnellisuutta, jotta elämä maistuisi loppuun asti (Hohenthal-Antin 2006, s. 8). Luovuuden ja sen ilmentymien tulisikin olla kaikille saavutettavia ikään, sukupuoleen ja toimintakykyyn katsomatta. Tästä voidaankin todeta, että esimerkiksi kuntalaisten taidetoimintaa tukemalla säästynee myös sairausmenoja, joten sen voidaan myös katsoa olevan kansantaloudellisesti kannattavaa. Osallistava taide- ja kulttuuritoiminta ehkäisee myös syrjäytymistä, sillä sen kautta ihminen voi kiinnittyä yhteisöön ja tuntea olevansa osa sitä. Tämä pätee niin nuoriin kuin myös ikääntyneempääkin väestöön.

Markku T. Hyyppä on tutkinut myös oman asuinalueeni, ruotsinkielisen rannikkoseudun, elinajanodotuksia ja terveystilastoja. Hänen mukaansa nykyisin pohjalainen mies voi odottaa elävänsä kolme vuotta kauemmin kuin kainuulainen ikätoverinsa (Hyyppä & Liikanen 2005, s. 83). Julkaisuissaan *Elinvoimaa yhteisöstä* (2002) ja *Me-hengen mahti* (2005) Hyyppä käsittelee tätä Pohjanmaan ilmiötä ja sitä miksi täällä eletään onnellisina pidempään. Hyyppän tutkimusten mukaan juuri yhteisöllisyydessä ja sosiaalisen pääoman kartuttamisessa piilee vastaus kulttuurin hyvinvointia lisäävän vaikutuksen takana. Hyyppä painottaa, että hänen työryhmänsä on varmistanut monella eri tavalla, että yhdessä muiden ihmisten kanssa kulttuuri- ja taideharrastaminen edistävät terveyttä ja pidentävät elinikää. Tämä ei siis ole tutkijan oma mielipide tai uskomus vaan useiden tieteellisten kokeiden tulos (Hyyppä 2013, s.19).

Nykyinen hallitus on myös tunnistanut kulttuurin hyvinvointia lisäävän vaikutuksen ja ottanut sen yhdeksi kärkihankkeekseen lastenkulttuurin saavutettavuuden ohella. Yhtenä toimenpiteenä esitetäänkin prosenttitaiteen periaatteen laajentamista

yhteistyössä sosiaali- ja terveyshuollon kanssa taiteen hyvinvointivaikutusten tukemiseksi (Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi 2015, s.35)

2.1.1 Hyvinvointia kulttuurista ikäihmisille

Ikääntyviä suomalaisia on vuosi vuodelta enemmän. On ennustettu, että yli 65-vuotiaiden määrä väestöstä kasvaa nykyisestä 17 prosentista vuoteen 2040 jo 27 prosenttiin (Väestöennuste 2009). Tämä on iso haaste myös kulttuurituotannon saralla, sillä nykyisin vanhuus nähdään jo entistä aktiivisempänä aikana, jota varten palvelukulttuuria pitäisi myös pystyä muokkaamaan toivottuun suuntaan (Liikanen 2011, s.7).

Ikääntyneiden kulttuuritoimintaan keskittyneessä valtakunnallisessa tutkimuksessa todettiin, että jonkinlainen yleinen kulttuurimyönteisyys ja sen vastakohtana kulttuurikielteisyys selittävät monessa tapauksessa kulttuurisen aktiivisuuden vaihteluja ikääntyvien keskuudessa (Järvelä & Rosenqvist 2007, s.34). Kulttuuritoimintaa ikäihmisille suunnitellussa onkin hyvä selvittää jo varhaisessa vaiheessa potentiaaliset ryhmät/yhteisöt, jotka ovat vastaanottavaisia kulttuuritoiminnalle. Samassa tutkimuksessa 86% vastanneista oli kuitenkin sitä mieltä, että aktiivinen kulttuuritoiminta vaikuttaa vähintään jonkin verran hyödyllisesti ikääntyvän terveyteen. Eronneilla ja leskeksi jääneillä prosenttiluku oli edellistäkin suurempi (Järvelä & Rosenqvist 2007, s. 42). Yksin jääneiden lisäksi monilla paikkakunnilla asuneet, korkeasti koulutetut, taloudellisen tilanteensa hyväksi arvioivat ja naissukupuolta edustavat vastaajat arvioivat muutenkin kulttuuritoiminnan vaikuttavan positiivisesti ikääntyvän mielialaan (Järvelä & Rosenqvist 2007, s. 50).

Vanhuksen kunto on keskeinen määrittäjä siinä, onko hän aktiivinen kotona asuva vai kenties laitoksessa asuva ja apua kaipaava. Tämä myös ohjailee sitä, millaiseen kulttuuripalveluun ikäihminen voi osallistua. Liikaa ei kuitenkaan saisi olettaa ikäihmistenkään osalta, sillä jokaisella persoonalla on omat mieltymyksensä kohteet, mistä he saavat ja eivät saa hyvää oloa. Kaikki taidelähtöiset menetelmät eivät sovi kaikille ja ilman ryhmän perinpohjaista tuntemista voi olla hankalaa löytää menetelmää, jolla kaikki voisivat osallistua yhteiseen tekemiseen. On kuitenkin

tärkeää, että kaikki osallistujat huomioidaan jotenkin, vaikka sitten he olisivatkin vain tarkkailijan roolissa. Muun muassa Tampereella pilotoidun Ikäihmisten Kulttuurikaari -hankkeessa korostettiin juuri vastaavaa ikäihmisen toimintakyvyn ja mielenkiinnon kohteiden tuntemisen merkitystä kulttuuritarjonnassa (Willberg 2011, s. 29).

Viime vuosina taidelähtöiset toimintamuodot ovat vähitellen rantautuneet osaksi hoitolaitosten ja vanhusten päivätoiminnan arkea. Näiden eri menetelmien tarkoitus on tukea ikääntyvien osallisuutta, aktiivisuutta ja toimintakykyä, jotta elämä jatkuisi mielekkäänä ja mahdollisimman itsenäisenä (Liikanen 2011, s. 9). Erilaisia hankkeita, joissa taidelähtöisiä menetelmiä käyttämällä on pyritty lisäämään ikäihmisten ja muiden erityisryhmien hyvinvointia on Suomessa toteutettu vuosien varrella useita. Muun muassa Voimaa taiteesta -hankkeessa toteutettiin kuusi erilaista pilottia ympäri Suomea vuosina 2010-2013. Kaikissa näissä pilottiprojekteissa korostui soveltavan taiteen ammattilaisten ja laitoksen/yksikön henkilökunnan välisen yhteistyön merkitys (Malte-Colliard & Lampo 2013, s.5).

Soveltavan taiteen käyttö hyvinvointialalla tarvitseekin onnistuakseen pitkäjänteistä työtä, yhteisten päämäärien kartoittamista ja niihin tähtäämistä sekä pyrkimystä asiakaslähtöisyyteen. Niin organisaation henkilökunta kun asiakkaatkin olisi hyvä saada aikaisessa vaiheessa hankkeen puolelle ja innolla mukaan ideoimaan sitä yhdessä. Näin projektista/työpajoista tulee koko yksikön ”oma juttu”, josta kaikki saavat hyötyä ja intoa jaksaa arjessa eteenpäin. Usein jarruna kehitykselle ovatkin juuri henkilökunnan luovuuden puute ja vanhat ajatukset hoitotyön sisällöistä (Varho & Lehtovirta 2010, s.27). Näistä asenteista pitäisikin päästää irti ja suunnata rohkeasti kohti muutosta. Kulttuurisuunnittelija Jenni Varho toteaaakin, että muutos, kulttuurityön juurruttaminen vanhustyöhön, lähtee vanhustyön ammattilaisista, joille pitäisi tarjota omakohtainen kokemus kulttuurin merkityksestä, jotta he ymmärtäisivät sen vaikutuksen ikäihmiseen (Luotonen 2013).

Kokkolan kulttuuritoimella on ollut jo 1990-luvulta asti toiminnassa ohjelma, jonka kautta esiintyjä saa viidestä ilmoittamastaan vuosittaisesta esiintymisestä yhteensä 200 euron palkkion käydessään hoitolaitoksessa oman ohjelmanumeronsa kanssa. Tämän ohjelman kautta on saatu paljon halukkaita kulttuurialan esiintyjä vierailuille vanhusten ja vammaisten hoitolaitoksiin. Tähän toimintaan varattu summa budjetissa

myös kasvaa vuosi vuodelta, joten vanhusten kulttuuritoimintaan kiinnitetään entistä enemmän huomiota (Kokkolan kulttuuritoimi). Kulttuurirekan pilotoinnilla ja vanhuspalveluiden kytkemisellä siihen mukaan haluttiin entisestään laajentaa vanhustenyksiköihin tarjottavaa kulttuuriohjelmia. Tämä olikin ensimmäinen kerta, kun vanhusten hoitoyksiköt linkitettiin mukaan Loistavaa! Strålande! lasten ja nuorten kulttuuriviikkojen osaksi.

2.1.2 Hyvinvointia kulttuurista lapsille ja nuorille

Valtio ja kunnat ovat sitoutuneet YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan vaalimaan jokaisen lapsen yhteisarvoista oikeutta hyvään elämään (Lapsivaltuutetun vuosikirja 2012, s. 8). Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen onkin jokaisen kuntalaisen etu. Tätä hyvinvointia voi kunta osaltaan tuottaa erilaisten kulttuuripalvelujen avulla. Kulttuuritoimintaan osallistuminen katsotaan myös ennaltaehkäiseväksi toiminnaksi, jonka avulla voidaan ehkäistä monia myöhemmän iän ongelmia (Winqvist 2014). Muun muassa kansallisessa Myrsky-hankkeessa tutkijat totesivat taiteen tekemisen tuoneen monille nuorille lisää itseluottamusta, tyytyväisyyttä, itseilmaisua, yhteisöllisiä taitoja, ystäviä ja iloa elämään (Siivonen & Kotilainen & Suoninen 2011, s. 137).

Se tiedetään, että varhaislapsuuden kodin kulttuuri- ja taidemyönteisyys vaikuttaa pysyvästi kulttuurista kiinnostumiseen. Suomessa ja maailmalla on tehty paljon erilaisia tutkimuksia, joissa on todettu koulussa ja vapaa-ajalla tapahtuvan taidetoiminnan ja kulttuuriharrastusten auttavan pärjäämään koulussa ja muussa elämässä paremmin (Hyyppä&Liikanen 2005, s. 79.). Tähän kulttuuritoimintaan osallistumiseen vaikuttavat toki kasvatus, mutta myös oman asuinpaikan kulttuuritarjonta ja sen saavutettavuus. Mitä pienemmästä paikkakunnasta on kyse, sitä haasteellisemmaksi saattaa oman kulttuuriharrastuksen löytäminen lapselle ja nuorelle muodostua. Siksikin olisi oleellista saada koulujen opetussuunnitelmiin sisälle mahdollisimman paljon kulttuurikasvatusta, ovathan sen hyvää tekevät ansiot tutkittuja.

Loistavaa! Strålande! Lasten ja nuorten kulttuuriviikot ovat osa Kokkolan panosta lastenkulttuurin saralla. Viikot ovat monissa kouluissa ja varhaiskasvatuksen yksiköissä

odotettu tapaus ja niihin osallistutaan mahdollisuuksien mukaan innokkaasti. Tärkeää viikoilla on myös lasten oma kulttuurin tuottaminen, ei ainoastaan yleisönä tilaisuuksiin osallistuminen. Tämä itse tekeminen auttaa lapsia kokemaan onnistumisen hetkiä ja antaa heille uusia elämyksiä. Se myös nivoo yhteisöjä ja ryhmiä entistä paremmin yhteen ja lisää näin yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Lasten- ja nuortenkulttuurin tärkeys ja sen hyvinvointia lisäävä vaikutus nuorisoon on myös tunnustettu ja tuettu suunta valtakunnallisella tasolla (Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi 2015, s.34).

2.2 Kulttuurin saavutettavuuden käsitteistä kulttuurirekan taustalla

Kulttuuritarjonnan saavutettavuudella tarkoitetaan lyhyesti sitä, että erilaiset yleisöt ja yksilöt voivat kuluttaa kulttuuria mahdollisimman helposti ja esteettömästi. Usein saavutettavuudella ajatellaan esteettömyyttä, mikä keskittyy kuitenkin lähinnä rakennetun ympäristön helppokulkaisuuteen. Esteetön tarkoittaakin ympäristön, palvelun ja tarjonnan toimivuutta varsinkin toimintarajoitteisten ihmisten kannalta (Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus 2014, s. 15). Tässä työssä keskitytään kuitenkin saavutettavuuden vähemmän tunnettuihin käsitteisiin, sillä työn painopiste on juuri taloudellisessa ja alueellisessa saavutettavuudessa. Erityisryhmät eivät myöskään saaneet tämän hankkeen puitteissa erityistä painotusta, vaan siinä keskityttiin varhaiskasvatukseen, perusopetuksen ja vanhustenhuollon toimipisteisiin keskustan ulkopuolisilla alueilla. Opetus ja kulttuuriministeriö kuitenkin kehoittaa raportissaan kuntien kulttuurihallintoja tarkastelemaan omia käytäntöjään kulttuurin saavutettavuuden, mutta myös monikulttuurisuuden ja moninaisuuden osalta (Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus 2014, s. 11).

Kuntien kulttuuripalvelujen tutkimuksessa vuodelta 2012 listattiin suurimpia vaikeuksia kulttuuritoimintojen saavutettavuuden suhteen (Kangas & Ruokolainen 2012, s.79). Tutkimuksen mukaan eniten niitä oli muun muassa laitoksissa olevilla ja kaukana keskustasta asuvilla, nuorilla, ja yleensä syrjäkylissä asuvilla. Esteet olivat siis pitkälti alueellisia ja sosiaalisia sekä ikään liittyviä. Esteet, joita myös tässä työssä haluttiin ylittää, ovat siis pitkälti valtakunnallisia ja yhteisiä monille kunnille. Saavutettavuus merkitsee täten osallistumisen mahdollisuutta kaikille ihmisille. Kulttuuri-, kieli- ja vammaisvähemmistöjen mahdollisuuksien lisäksi se parantaa myös esimerkiksi

ikäntyneiden tai lastenvaunujen kanssa liikkuvien ihmisten mahdollisuuksia osallistua kulttuuriin. Tämän opinnäytetyön käsitteissä puhutaankin lähinnä ikääntyneiden ja lasten sekä nuorten mahdollisuuksista saavuttaa kulttuuritarjontaa taloudellisista tai alueellisista haasteista huolimatta.

Tärkeiden saavutettavuuden käsitteiden joukkoon kuuluu myös viestinnän saavutettavuus. Se tarkoittaa annetun informaation ymmärrettävyyttä, ulkoasun selkeyttä, helppokäyttöisyyttä ja helppoa saatavuutta (Salo 2013, s.2). Saavutettavaan viestintään liittyy myös se, kuinka oman tapahtuman saavutettavuudesta kerrotaan viestinnässä ja, kuinka tämä viesti tavoittaa toivotut kohderyhmät. Viestinnän saavutettavuudessa, kuten saavutettavuuden muissakin muodoissa, on kyse yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta eri ryhmien kesken. Saavutettavuuteen panostaminen on myös samalla hyvää asiakaspalvelua, johon tähtääminen taas luo hyvinvoivia kuntalaisia.

Kulttuurin saavutettavuutta voidaan parantaa poistamalla osallistumisen esteitä. Kulttuurirekka -hankkeen olikin tarkoitus omalta osaltaan poistaa näitä esteitä tarjoamalla ilmaista kulttuuriohjelmaa kunnan eri osissa, jolloin poistuvat taloudelliset ja alueelliset saavutettavuuden ongelmat. Myös kieli on joillakin alueilla oleellinen osallistumisen haaste, joka haluttiin nyt tällä hankkeella ylittää tarjoamalla ruotsinkielistä ohjelmaa niissä kylissä, joissa suurin osa asukkaista on ruotsinkielisiä (muun muassa Sokoja ja Öja). Tarkoitus oli myös viestiä hankkeesta niin, että viestinnän saavutettavuus olisi korkea. Selkokokielinen viestintä ja monien viestintäkanavien käyttö tukevat tätä saavutettavuuden osa-aluetta. Sosiaalista saavutettavuutta pyrittiin hankkeessa lisäämään kytkemällä mukaan ja tiedottamalla myös paikallisia ystävätoiminta-tahoja, vanhusten päivätoiminnasta vastaavia sekä kotipalveluyksiköitä, jotka ovat tekemisissä muun muassa yksin asuvien tai muuten sosiaalisesti esteitä tuntevien ihmisten kanssa.

2.2.1 Kulttuurin alueellinen ja taloudellinen saavutettavuus

Usein kulttuuripalvelujen käyttö rajoittuu siitä syystä, että tavoiteltava palvelu sijaitsee liian kaukana. Onkin tutkittu, että jo yli kolmen kilometrin etäisyys kaupungin keskuksesta vähentää kulttuuritilaisuuksissa käyntiä (Sokka, Kangas, Itkonen,

Matilainen & Räisänen 2014, s.44). Tavallisesti tämä ongelma ratkaistaan tuomalla kohdeyleisö tapahtuman tarjoajan luokse kantakaupungille. Tämä on kuitenkin kyselyn mukaan hankalaa varsinkin pienille lapsille ja ikäihmisille, jotka väsyvät matkaamisesta (Kysely kohderyhmille ennen kiertoa, liite 2). Kulttuurirekka-hankkeessa pyrittiinkin poistamaan tämä este ja viemään kulttuuripalveluita suoraan kohdeyleisön luokse heidän omiin toimintayksikköihinsä.

Koska kulttuurirekka-hanke sai alkunsa kulttuuritoimelle tulleista selvistä toiveista viedä kulttuuritoimintaa keskustan ulkopuolelle, alueille joilla resurssien puute oli este osallistumiselle kulttuuritarjontaan, oli alueellisen saavutettavuuden käsite perusteltu tietoperustan pohja (palaute aikaisemmilta vuosilta, Kokkolan kulttuuritoimi). Rekan pilotoinnilla haluttiin testata paraneeko kulttuuripalveluiden saavutettavuus ja käyttöaste, jos palvelu viedään kyläkeskuksiin, kouluille, varhaiskasvatuksen yksikköihin ja vanhusten hoitolaitoksiin. Palvelun maksuttomuuden ja sen viennin kuntalaisten luokse toivottiin madaltavan kynnystä osallistua kaupungin kulttuuritarjontaan jatkossakin. Tarkoitus kierteellä oli myös jakaa tietoa kaupungin eri kulttuuri- ja liikuntapalveluista, jotta sana monipuolisesta tarjonnasta löytää oikeat kohderyhmänsä myös Kokkolan maaseutualueilla.

Taloudellisella saavutettavuudella tarkoitetaan lähinnä alennettuja pääsymaksuja tai tapahtumien maksuttomuutta. Usein kynnys tapahtumaan tai kulttuuripalveluun osallistumiselle onkin sen korkea hinta. Myös toimintarajoitteisten ihmisten avustajien tai tulkkien maksuton pääsy tapahtumaan liittyy olennaisesti taloudelliseen saavutettavuuteen. Lisäksi mahdollisten lisäpalvelujen, kuten tapahtuman oheistuotteiden tai kahvilatuotteitten kohtuuhintaisuus sisältyy tähän käsitteeseen. Taloudellisella saavutettavuudella tarkoitetaan myös niitä kustannuksia, joita syntyy, kun tapahtumaan tai tietyn kulttuuripalvelun luokse matkustetaan jollain liikennevälineellä.

Kulttuurirekka-hankkeessa näitä kaikkia taloudellisen saavutettavuuden käsitteeseen sisältyviä asioita oli onnistuttu lähestymään positiivisessa valossa. Rekka ja kaikki sen tarjoamat ohjelmat olivat täysin ilmaisia. Samoin maksuton oli kahvi-, mehu- ja keksitarjoilu, joka järjestettiin rekassa joka päivä jokaisella pysähdyspaikalla. Myöskään ylimääräisiä tai kohtuuttomia matkakustannuksia ei kohdeyleisölle kertynyt,

sillä rekka pysähtyi kylien keskustoreille tai muihin kyläkeskuksiin sekä koulujen läheisyyteen, paikkoihin joissa suuri osa kunkin paikkakunnan asukkaista asioi joka päivä.

3 Kulttuurirekan pilotointi, aikataulu ja ohjelma

Kokkolan kulttuuritoimi oli varannut messurekan Loistavaa! -viikkojen ajaksi 9.-20.11.2015. Rahoitus oli koottu niin, että rekan oli mahdollista kiertää kymmenen päivää ja vieraila yhdeksässä paikassa Kokkolan alueella. Rekka lähti aamuisin Kokkolan keskustasta ja avasi ovensa suunnitellun reitin mukaisesti kyläkeskuksessa aina aamulla yhdeksältä. Aikataulu oli rakennettu niin, että rekka oli avoin toimintaympäristö kaikille halukkaille kyläläisille päivisin klo 9-15. Rekassa järjestettiin konsertteja, liikuntaneuvontaa, kulttuurineuvontaa, lukuhetkiä, pinssipaja ja sinne rakennettiin taidenäyttely, johon oli tehty tehtäväpaketteja eri ikäisille kävijöille. Yhteensä rekassa oli erilaisia pajoja ja esiintymisiä 19, ja kahden viikon aikana rekassa kävi yhteensä noin 1300 henkeä. Koko kiertueella pajoja ja esiintymisiä oli yhteensä 168 kpl, joissa käyntejä oli yhteensä noin 3480.

Kuva 1: Loistavaa! Stålande! rekka Sokojan koulun pihalla 16.11.2015

Rekka oli Nurmolaisen Me-Autot-yhtiön omistama. Sen kyljet ja takaovet teipattiin kulttuuritoimen suunnitelman mukaan tekstillä: *"Loistavaa! Strålande! Lasten ja nuorten kulttuuriviikot. Kulturveckorna för barn och unga. 6.-20.11.2015. Liikkeellä – I*

rörelse". "Liikkeellä" oli vuoden 2015 viikkojen teemana ja sopi erinomaisesti myös tähän rekka-kiertueeseen. Rekka laajeni näyttelykuntoon hydrauliiikan avulla. Ikkunoineen ja lämpimine sekä valoisine sisätiloineen rekka muistuttikin lähinnä viihtyisää olohuonetta. Se toimikin suhteellisen hyvin erilaisten lasten pajojen pitoon, sillä tarvittaessa oli mahdollisuus nopeasti levittää tuolit, patjat ja pöydät pajatyöskentelyä varten. Samoin konserttia varten saattoi levittää katsojille tuolit, jolloin esiintyjät pääsivät hyvinkin lähelle yleisöä.

Käytännössä Loistavaa! -verkosto kykeni tuottamaan rekkaan varsin monipuolista ohjelmaa. Viikoille räätälöidystä ohjelmapaketista löytyi seuraavia tekijöitä: Rokkikoulu opetti eri intrumenttien käyttöä alakoululaisille koko kahden viikon ajan. Kirjasto tarjosi kirjavinkkaus-palveluaan sekä satuhetkiä lapsille ja lukutuokioita aikuisille useana päivänä. Museolta rekkaan tuotettiin ITE-taiteen valokuvanäyttely, joka säilyi rekan seinillä kävijöiden iloksi koko kiertueen kaksi viikkoa. Kamariorkesteri sai järjestettyä tiukkaan esiintymisaikatauluunsa kaksi konserttipäivää rekan mukana, kohdeyleisönä kaikki ikäryhmät vauvasta vaariin. Taito Keski-Pohjanmaa järjesti kahtena päivänä käsityöpajoja pelien ja leikkien teemalla alakoululaisille sekä huovutuspujan yhden vanhusten hoitolaitoksen asukkaille sekä kaikille kylän eläkeläisille. Kuvataidekoulu taivutti värikylpynsä useissa päivähoidon yksiköissä sekä lapsille, että aistipajan nimellä myös senioreille kolmessa hoitolaitoksessa. Kuvataidekoululla oli myös mahdollisuus tuoda kiertueelle animaatiotyöpaja, jossa lapset loivat oman leikkisän animaatiofilmensä. Liikuntapalvelut tarjosi rekassa senioreille tasapainotestausta, puristusvoiman mittausta, liikuntaneuvontaa ja jumppaa useampana päivänä. Konservatorio oli mukana viitenä päivänä opettamassa ja soittamassa kansanmusiikkia kaiken ikäisille. Teatteri pystyi järjestämään kiertueelle yhteensä neljä alle kouluikäisille lapsille suunnattua esitystä kahtena päivänä. Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto Bark tuotti neljänä päivänä alakouluille kansanmusiikki- ja kansantanssityöpajoja, joissa sai kokeilla perinteisiä kansansoittimia, laulua ja tanssia. Pohjanmaan tanssin aluekeskus tuotti rekan mukaan streetdance-työpajoja lapsille ja nuorille kolmena päivänä. Minna Porthenin varjoteatteriesitykset oli suunnattu yli 3-vuotiaille ja mukaan interaktiiviseen esitykseen otettiin yhdessä päiväkodissa myös isovanhemmat. Sirkuskoulu Mowgliina opetti lapsille erilaisia hauskoja sirkustemppeja ja akrobatiaa. Rekassa musisoivat niin Rokkikoulun, Konservatorion kuin

Ammattikorkeakoulu Centriankin oppilaat ja opettajat. Ohjelma oli siis varsin monipuolista ja innostavaa.

Kuva 2: Sisäkuva rekasta, jossa lapsia tutustumassa ITE-näyttelyyn

Pajoja oli joka päivä useassa eri kohteessa, tavallisesti lähialueen kouluissa, päivähoidon yksiköissä ja vanhusten hoitolaitoksissa. Rekka oli avoinna kaikille utelaille ja siellä järjestettiin joka päivä konsertin lisäksi kulttuuri- ja liikuntaneuvontaa sekä pienimuotoisia pajoja. Tilaa vievät pajat, kuten liikuntapajat pidettiin kouluilla. Vanhusten luokse mentiin heidän omiin tiloihinsa, sillä useassa laitoksessa oli niin huonokuntoisia asukkaita, että heidän olisi ollut mahdotonta päästä rekkaan. Ihan pienille, alle kouluikäisille, oli elämys päästä sisään rekkaan, vaikka se ei aivan tavallinen rekka-auto ollutkaan. Monet hämmästelivätkin sitä, kuinka viihtyisä rekasta oli saatu ja kuinka se muistutti lähes olohuonetta mukavan tunnelman kera.

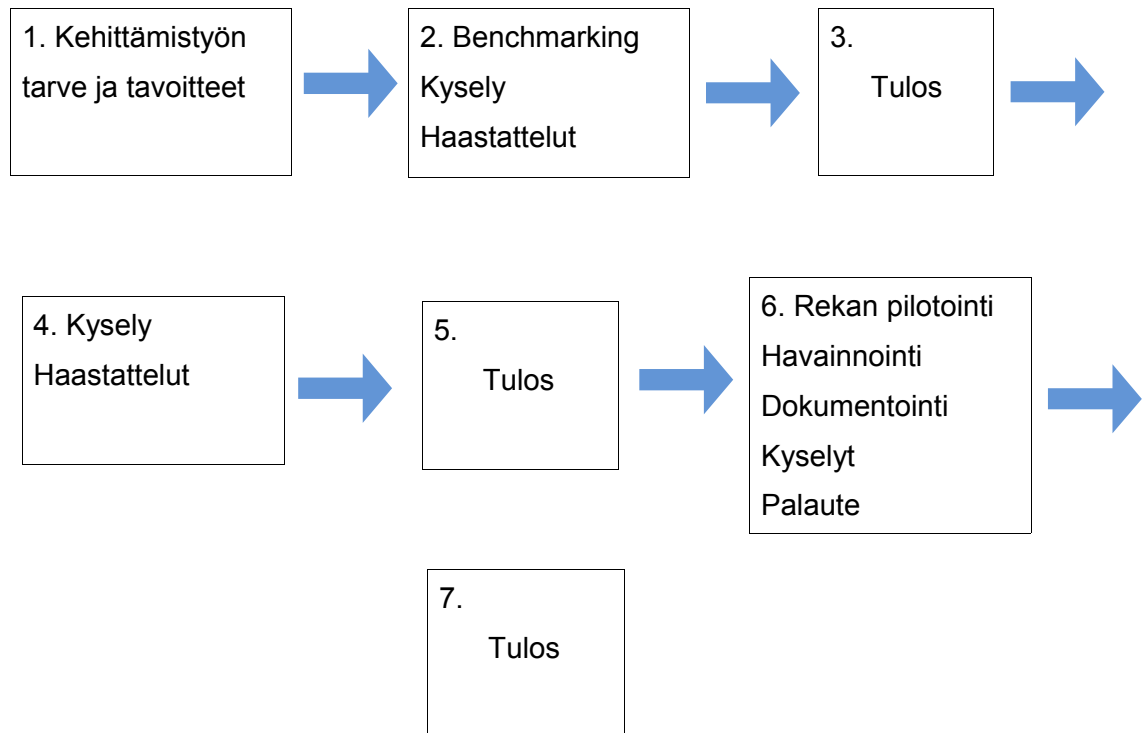
Rekka oli päivän paikallaan yhdessä kylässä. Reitti oli tehty osittain tavoitellen vanhusten päivätoiminnassa mukana olevia aktiivisia eläkeläisiä. Reitin suunnittelussa oli myös pyritty kuulemaan kohderyhmiä ja ottamaan huomioon ne, joiden on ollut aikaisempina vuosina ollut hankalinta liikkua omista tiloistaan. Pysäkin paikka oli valittu, jotta rekka olisi asemoitu mahdollisimman keskeiselle kylän kohtaamispaikalle.

Usein tämä paikka oli kyläkoulun tai kylätalon piha tai Kälviällä kylän keskustori. Ainoastaan Kälviällä rekkaa olisi toivottu koulujen läheisyyteen (Kälviällä on neljä koulua, jotka joutuivat nyt jakamaan nämä kaksi päivää, sillä rekka ei ollut selvästi yhdenkään koulun pihalla). Ullavassa rekkaa olisi toivottu kyläkaupan pihalle, sen nyt jäädessä paikallisen koulun pihalle. Marinkainen, Ruotsalo ja Jokilaakso olivat selvästi sidoksissa viereiseen kouluun, mutta se ei näkynyt selvästi kävijämäärissä (Ruotsalo oli yksi vilkkaimmista päivistä kävijämäärien suhteen). Kävijämäärä olikin selkeästi sidoksissa kylän omaan aktiiviseen asukaskuntaan. Mitä vireämpi kylä, sitä paremmin tieto rekasta ja sen tarjoamasta ohjelmasta oli tavoittanut asukkaat.

Rekka-kiertueen ohjelmassa pyrittiin siis huomioimaan lapset ja nuoret, mutta myös kotona ja laitoksissa asuvat ikäihmiset. Yhteensä lapsille ja nuorille tarkoitettuja pajoja ja esityksiä oli yhteensä 127 kappaletta. Avoimia, kaikille tarkoitettuja ohjelmia kahden viikon aikana oli 23. Ikäihmisille ohjelmaa laitoksissa tarjottiin kaikkiaan 13 kertaa. Jotkut pajat ja monet musiikkiesitykset oli ideoitu kaiken ikäisille. Lisäksi haluttiin tarjota ikäryhmät yhdistäviä pajoja, joita onnistuttiin järjestämään kahdella kylällä. Kälviän palvelutalo Leporannassa lapset ja ikäihmiset tekivät yhdessä varjoteatteria ja samoin varjoteatteriin Sokojan päiväkodilla osallistuivat päiväkotilasten isovanhemmat. Aikataulun teossa painotettiin tasapuolisuutta, jotta eri kylissä, kouluilla, päivähoidon yksiköillä ja ikäihmisten keskuudessa olisi yhtäläiset mahdollisuudet saada rekan tuomaa kulttuuritarjontaa.

4 Kehittämistyön menetelmät, lähestymistapa ja toteutus

Opinnäytetyöni lähestymistavaksi valikoitui konstruktivinen tutkimus, sillä kehittämistyön tuloksena oli tarkoitus luoda uusi konkreettinen tuote, kulttuuripalvelujen saavutettavuutta Kokkolan maaseutualueilla parantava toimintatapa. Lähestymistapana konstruktivinen tutkimus muistuttaa paljon palvelumuotoilua, sillä myös tässä työ liittyy palvelun ja eräänlaisen palvelumallin kehittämiseen. Kehittämistyön aikana käytettiin menetelminä haastatteluja, benchmarkausta, havainnointia, kyselyjä ja dokumentointia. Kehittämistyön prosessikaava kuvattuna kaaviossa 1 (myös liitteenä numero 7).

Kaavio 1: Kehittämistyön prosessikaavio

Kehittämistyön tarve oli jo kartoitettu kulttuuritoimen puolelta aikaisempien vuosien Loistavaa! -viikoilta saadun palautteiden pohjalta (kaavio 1, kohta 1). Niistä kävi ilmi, että koulut ja varhaiskasvatuksen yksiköt, jotka sijaitsivat kylissä ja näin kauempana keskustasta, tunsivat ongelmia saavuttaa Loistavaa! -viikkojen kulttuuritarjontaa. Tämä johtui pitkälti resurssien puutteesta ja pitkistä matkoista, jotka sotkivat lasten normaalin päivärytmin. Oli siis perusteltua lähteä kehittämään uutta palvelua, joka yhdenvertaistaisi keskustan ja kylien lapset ja nuoret ja sallisi heille kaikille samanlaiset mahdollisuuden osallistua viikkojen kulttuuritarjontaan. Kulttuuritoimen puolelta haetut ja saadut hankerahat mahdollistivat pitkälti tätä yhdenvertaisuutta tarjoavan kulttuurirekka-kiertueen marraskuussa 2015. Hankehakemusten mukana Loistavaa! -kiertueen kohderyhmiksi otettiin lasten ja nuorten lisäksi ikäihmiset, joiden on samoin haasteellista saavuttaa kulttuuripalveluita kantakaupungilla. Hankerahoilla, sekä kaupungin eri yksiköiden omalla panoksella, hankkeeseen palkattiin tuottaja, joka suunnitteli ja toteutti kiertueen yhdessä Loistavaa! -verkoston kanssa.

Ensimmäinen kysely (kaavio 1, kohta 2) valmistui jo vuoden 2015 maaliskuussa, jolloin kaikilta edellisvuosien Loistavaa! -verkoston toimijoilta tiedusteltiin heidän valmiuttaan osallistua uuteen kulttuurirekka -hankkeeseen, jossa irtaudutaan omista tutuista

tiloista kantakaupungilla ja siirrytään kyliin esitysten ja pajatoiminnan kanssa. Kyselyssä pyydettiin myös esitystä ohjelman laadusta, kohderyhmästä, palvelun kielestä ja mahdollisista lisäkustannuksista, joita palvelun tuottamisesta tulee (kysely liitteenä 1). Vastauksia tähän kyselyyn tuli varsin niukasti varmasti siitä syystä, että vastausaikaa oli varsin vähän ja koko rekkakonsepti oli monelle vielä liian epäselvä. Loput toimijat tavoitettiin kyselyn jälkeen henkilökohtaisilla tapaamisilla ja haastatteluilla (kaavio 1, kohta 2), jolloin myös hankkeen idea kirkastui hankkeen toimijaverkostolle ja vastaanotto oli innostunut.

Tarpeen ollessa selvillä tehtiin myös vastaavien jo toteutuneiden hankkeiden benchmarkausta (kaavio 1, kohta 2). Tarkemman tarkastelun kohteeksi valikoitui Kyrönmaan kulttuuribussi, joka kahden viikon ajan kiersi Laihialla ja Isokyrössä kesällä 2014. Tämän kiertueen pituus ja kohderyhmät ja osittain ohjelma olivat yhtenäiset suunnitellun Kokkolan kiertueen kanssa. Erilaista Kyrönmaan kiertueessa oli se, että se toteutettiin kirjastoautolla ja ohjelma jakaantui eri viikkoina eri kohderyhmille. Kyrönmaan kiertueen tiimoilta haastateltu Isonkyrön kunnan kirjasto- ja vapaa-ajantoimenjohtaja Mia Penttala-Salli painotti muun muassa kiertueesta tiedottamisen tärkeyttä sekä kiertueen pysäkkien valintaa kiertueen onnistumisen kannalta. Kuten Kokkolan, niin Kyrönmaankin kiertueen osalta takana vaikuttava verkosto oli suuri ja sen hallinnointi osaltaan vaikeaa. Myös itse bussin sisustamiseen ja oikean rekvisiitan valintaan kannatti Penttala-Sallin mukaan panostaa, jotta kävijät viihtyivät mahdollisimman pitkään tilassa. Lisäksi asiat, joihin ei ollut mahdollista vaikuttaa, kuten sää, toimijoiden sairastuminen kesken kiertuetta ja yleisön määrä vaikuttivat luonnollisesti kiertueen onnistumiseen. Kaiken kaikkiaan Kyrönmaan kulttuuribussikokeilusta saatiin hyvää palautetta ja sen koettiin onnistuneen hyvin (Penttala-Salli 2015, haastattelu.).

Kyrönmaan kulttuuribussin benchmarking osoitti selviä huomiokohtia Kokkolan kiertuetta ajatellen, muun muassa verkoston ja yhteistyökumppaneiden mahdollisimman tiiviin tiedottamisen ja yhteydenpidon tärkeyden, suunnitteluvaiheen tärkeyden ja itse tilan (rekan/bussin) viihtyvyyteen ja sisältöön panostamisen.

Kyselyn ja tapaamisten tuloksena (kaavio 1, kohta 3) kaikki mukana olleet kulttuuritoimijat sitoutuivat tuottamaan ohjelmaa uuteen rekka-palveluun. Saatujen

vastausten perusteella kulttuuritoimen oli mahdollista luottaa toimijoiden valmiuteen osallistua kiertueeseen. Toimijat samalla myös ilmaisivat intonsa lähteä kyliin ja samalla tyytyväisyytensä siihen, että tähän projektiin oli saatu mukaan tuottaja, joka tulisi valmistelevaan kiertueen reitin, aikataulun ja hoitamaan yhteydenpidon kohderyhmiin kylissä. Kyselyt ja tapaamiset antoivat tuottajalle kuvan siitä millaista ohjelmaa, kuinka paljon ja millä kielellä toimijat pystyivät kiertueelle tuottamaan. Benchmarking taas antoi taustatietoa siitä, millaisiin seikkoihin Kokkolan kiertueella olisi hyvä panostaa.

Syksyllä tehtiin kysely (kaavio 1, kohta 4) valikoidulle kohderyhmälle (alustavasti suunnitellun kiertueen koulujen rehtorit, päivähoidon vastaavat sekä vanhustenhoitolaitosten johtajat), jossa kysyttiin muun muassa ajatuksia ja odotuksia lähestyvistä kiertueesta (liite 2). Kyselyssä tiedusteltiin myös aikaisempia kokemuksia kulttuuripalvelujen tarjonnasta, siihen osallistumisesta ja haasteista osallistua. Vastauksista kävi ilmi, että välimatka ja kuljetuksen kustannukset sekä aikataulutus (ruokailujen järjestäminen ja lepoetki pienimpien ollessa kyseessä) olivat vastaajatahojen suurimmat haasteet ja esteet Loistavaa! -viikoille osallistumiselle. Kyseiset koulut ja päiväkodit (kyselyyn vastasi yhdeksän rehtoria/johtajaa) ovat aikaisempina vuosina voineet osallistua hyvin rajatusti lasten ja nuorten kulttuuriviikoille lähinnä kuljetusmäärärahojen puutteessa. Lisäksi osallistujien määrä on tällöin rajattu tiettyyn ryhmään tai luokka-asteeseen, joten läheskään kaikki oppilaat eivät ole voineet kulttuuritapahtumiin osallistua.

Sähköpostikyselyn lisäksi lisäksi tuottaja kävi tapaamassa kaikkia rehtoreita, päiväkotien hoitohenkilökuntaa, vanhustenlaitosten johtajia sekä muita kohderyhmien edustajia ja haastatteli heitä tulevasta Loistavaa! Rekka-kiertueesta (kaavio 1, kohta 4). Kyselyn ja haastattelujen tavoite oli selvittää kohderyhmien odotukset ja heidän omat tavoitteensa uuden palvelun osalta. Kyselyn ja haastattelujen perusteella oli selvää, että kiertueelle ladattiin paljon toiveita juuri lasten, nuorten ja ikäihmisten henkisen hyvinvoinnin lisäämisen suhteen. Rekkapäivästä toivottiin elämyksiä ja iloa sekä uusia taitoja tuottavaa tapahtumaa, joka kantaisi pitkälle yli harmaan marraskuun. Haluttiin myös osallistavaa ohjelmaa, jossa lapset ja nuoret pääsisivät itse osallistumaan kulttuurin tuottamiseen. Ajatus kiertueesta otettiin innostuneesti vastaan, sillä se mahdollisti omissa tiloissa toimimisen, joka varsinkin lapsille ja

ikäihmisille helpotti päivän muuta ohjelmaa. Kouluissa oltiin myös onnellisia mahdollisuudesta saada paljon erilaista ohjelmaa kaikille ikäluokille, jolloin useat eri luokat pääsivät osallisiksi ohjelmasta. Vanhusten hoitolaitoksissa oltiin varautuneempia pajoihin osallistumisen mahdollisuudesta ja vanhusten jaksamisesta osallistua.

Nämä tiedot auttoivat tuottajaa rakentamaan kiertueen aikataulua ja ohjelmaa mahdollisimman monipuoliseksi kohderyhmien kannalta. Tuloksena (kaavio 1, kohta 5) syntyi paikkakuntakohtainen aikataulu ja ohjelma, jossa oltiin huomioitu jokainen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vanhustenhoidon yksikkö kyseisessä kylässä/taajamassa (liite 3). Reitin valinnassa huomioitiin kyläkoulut, päivähoidon yksiköt maaseudulla ja vanhusten hoitolaitokset keskusta-alueen ulkopuolella. Reitin valinnan jälkeen etsittiin oikeat kontaktihenkilöt ja suunniteltiin mahdollisimman saavutettavat pysäkit rekalle. Reitin valintaan vaikuttivat myös vanhusten päivätoiminnan ryhmät kylissä, sillä ohjelmien tapahtumapaikat valittiin näitä päivätoiminnan ryhmiä silmällä pitäen. Toimintapisteitä rekan lisäksi saattoi olla kylästä riippuen kahdesta kuuteen. Ohjelmassa oli otettava myös huomioon toimijoitten omat aikataulut ja heidän tarjoamiensa pajojen/esitysten kesto ja kohderyhmä (ikä), jonka vuoksi aikataulun kasaaminen oli suhteellisen haastavaa. Siihen myös vaikuttivat erilaiset tekijät, kuten joidenkin koulujen oppilaiden vakaumukselliset esteet osallistua tarjottuun ohjelmaan. Muutoksia tuli aikatauluun toimijoiden omien yllättävien menojen(poisjääntien) ja sairastelun vuoksi, joita ei voinut etukäteen ennakoida.

Rekan pilotointi tapahtui 9.-20.11.2015 (kaavio 1, kohta 6). Sen aikana dokumentoitiin hankkeen onnistumista ja sen tapahtumia valokuvien sekä havainnoimalla. Lisäksi hankkeen aikana kerättiin rekassa kävijöiltä kyselylomakkeen avulla tietoa vastaajan kotipaikasta, mihin toimintaan vastaaja osallistui Loistavaa! Rekassa, mitä hän piti näkemästään ja kokemastaan, mitä olisi toivonut lisää ja mistä oli saanut tiedon rekka-kiertueesta (liite 4). Lisäksi tiedusteltiin vastaajan mielipidettä oman kotipaikkansa olemassaolevista kulttuuripalveluista. Vastauksia kyselyyn tuli kaiken kaikkiaan 55 kappaletta. Jonkin verran rekassa tehtiin myös suullista tiedon keruuta samojen kyselylomakkeen kysymysten avulla, jotka kirjattiin ylös ja liitettiin palautteiden oheen. Lisäksi palautetta kyseltiin heti paikan päällä kiertueen aikana koulujen opettajilta,

oppilailta sekä ikäihmisiltä ja heidän hoitohenkilökunnaltaan (prosessit pilotoinnin aikana: kaavio 1, kohta 6).

Kiertueen jälkeen kohderyhmille lähetettiin vielä uusi kysely (kaavio 1, kohta 6), jossa tiedusteltiin hankkeen onnistumista ja ajatuksia siitä, positiivisia ja negatiivisia (liite 6). Palautteessa kysyttiin myös kiertueen tiedotuksen onnistumisesta ja yhteistyöstä kulttuuritoimen ja kaupungin muiden yksiköiden välillä sekä tiedusteltiin tulevaisuutta varten ideoita ja mielipiteitä sekä palvelun kehittämiskohteita. Palautetta antoi 17 yksikköä, joista osa antoi koko kylää koskevaa, toisin sanoen monta toimintayksikköä sisältävää, palautetta. 12 mukana ollutta yksikköjen yhteyshenkilöä ei antanut lainkaan palautetta. Palautetta hankkeesta tiedusteltiin myös mukana olleilta toimijoilta sähköpostitse pajakaavakkeen (liite 5) ja palautepalaverin avulla (kaavio 1, kohta 6). Toimijoista lähes kaikki palauttivat pajakaavakkeen paria lukuunottamatta.

Näiden yllä mainittujen toimenpiteiden tuloksena voitiin kehittää esitys eri toteutustavoista kulttuuripalvelujen saavutettavuuden parantamiseksi maaseutualueilla Loistavaa! -viikoilla. Esitys perustuu kohdeyleisön toiveisiin ja tavoitteisiin sekä palveluntuottajien resursseihin ja mielipiteisiin, jotka saatiin selville kehittämistyön tuloksena. Seuraavissa luvuissa on tarkemmin esitelty kehittämistyön tuloksia eri ryhmien osalta sekä jatkotoimenpide-ehdotuksia ja erilaisia Loistavaa! -viikkojen toteutustapoja.

5 Kehittämistyön tulokset

Kehittämistyön puitteissa tehtiin Loistavaa! toimijaverkostolle kaksi kyselyä, useita haastatteluja ja yksi yhteinen palautepalaveri, jossa käytiin läpi tunnelmia ennen ja jälkeen kiertueen. Kohderyhmille tehtiin samoin kysely ennen ja jälkeen Loistavaa! -viikkoja sekä lisäksi heidät tavattiin ja haastateltiin kaikki henkilökohtaisesti. Näiden lisäksi rekassa kerättiin palautetta mielipidelomakkeella, jonka avulla voitiin muodostaa kuva rekassa käyneiden ajatuksista Loistavaa! -viikoista ja rekan ohjelmatarjonnasta. Tulosta saatiin myös havainnoinnin avulla sekä jatkuvalla dokumentoinnilla työpajoista ja muusta viikkojen ohjelmasta. Tulokset on jaoteltu yleisen palautteen, lasten ja

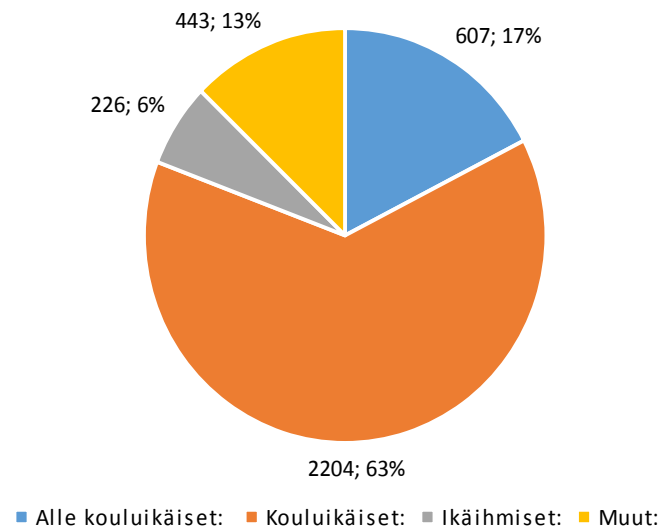
nuorten, opettajien ja hoitohenkilökunnan sekä vanhustyön että Loistavaa! -verkoston otsakkeiden alle.

Yleisinä kehittämistyön tuloksina voidaan mainita, että järjestäjät arvioivat onnistuneensa saavutettavuus-tavoitteissa, sillä kiertue tavoitti kylissä juuri kohdeyleisönsä joukosta noin 1660 lasta ja ikäihmistä. Tämän lisäksi rekassa kävi noin 1340 henkeä (tässä kävijätilasto voi olla hieman vääristynyt, sillä monet henkilöt on saatettu laskea useampaan kertaan). Koska kiertueen ohjelma painottui päiväsaikaan, oli sen ohjelmakin suunnattu lapsiperheille, koululaisille, päiväkotilapsille ja eläkeläisille, joiden ajateltiin olevan liikkeellä keskellä päivää.

Pajojen ja ohjelman vienti suoraan kouluille, päivähoidon yksiköihin ja vanhustenkoteihin oli kiitelty ja pilotoinnissa hyväksi havaittu ratkaisu. Tällöin koulujen ja hoitolaitosten henkilökunnan ei tarvinnut huolehtia kuljetuksesta, siirtymisestä, pukemisesta ja ruokailuista sekä muista päivää ryhmittävistä tapahtumista, vaan ne oli kiertueen aikataulua rakennettaessa otettu huomioon. Kohderyhmien oli siis hyvin helppoa tulla ja osallistua päivän kulttuuritoimintaan omissa tiloissaan tai rekassa, joka oli tavallisesti hyvin lähellä heidän omia toimintapisteitään. Tässä kokeilussa kohderyhmien ei tarvinnut varata aikaa myöskään paikasta toiseen siirtymiseen, joten kaikki aika voitiin käyttää hyödyksi paja- ja muuhun kulttuuritoimintaan.

Pajakäyntejä viikoilla oli yhteensä 3480. Tässä on laskettu kaikkiin työpajoihin ja esiintymisiin tulleet käyntikerrat. Oheisessa kaaviossa (kaavio 2) nämä osallistujat on jaettu alle kouluikäisiin, kouluikäisiin, ikäihmisiin ja ryhmään muut. Kaiken kaikkiaan alle kouluikäisiä pajakäyntejä viikoilla kertyi 607 kappaletta. Kouluikäisten ryhmä oli luonnollisesti suurin, heillä pajakäyntejä laskettiin yhteensä 2204 kappaletta. Ikäihmisten pajakäyntejä oli 226 kappaletta, nämä tapahtuivat lähinnä palvelukeskuksille tarjotuissa pajoissa. Ryhmään muut, joissa pajakäyntejä kertyi 443 kappaletta, laskettiin muun muassa koulujen opettajat ja muu hoitohenkilökunta sekä avoimiin konsertteihin osallistuneet kuntalaiset. Luvut ovat suuntaa-antavia, sillä aivan kaikista pajoista tai esityksistä kävijämääriä ei oltu laskettu tai niitä ei muusta syystä saatu.

Pajakäynnit ja kohderyhmien osallistuminen Loistavaa! rekka-kiertueella 9.-20.11.2015

Kaavio 2: Pajakäynnit Loistavaa! rekkakiertueella

Havainnoinnin ja kyselyjen pohjalta voi todeta, että monet pajoissa ja esityksissä mukana olleet lapset, nuoret ja ikäihmiset nauttivat silminnähdessä kokemastaan. Myös sekä koulujen opettajilta, päiväkotien henkilökunnalta ja vanhusten hoitolaitosten henkilöstöltä tuli positiivista palautetta kiertueen ohjelmasta. Loistavaa! Rekka oli tuonut mukavaa vaihtelua monen osallistujan päivään ja monet olivat saaneet iloisia onnistumisen tunteita erilaisissa pajoissa, joissa erityisesti lapset ja nuoret saivat itse osallistua kulttuurin tekemiseen yhdessä ohjaajan kanssa. Ikäihmiset olivat nauttineet, kun ohjelmaa oli ollut paljon tarjolla ja se oli ollut riittävän erilaista, kaikille oli siis ollut jotain mieltä kohottavaa.

5.1 Yleiskuva rekka-kiertueen palautteesta

Koko kerätyn palautteen perusteella voi todeta, että rekka ja sen ohjelma otettiin lähes poikkeuksetta hyvällä mielin kylissä vastaan. Ennakoon odotettiin iloista ja innostavaa ohjelmaa, vaihtelua normaaliin päivään (kysely, liite 2). Opettajat ja ohjaajat myös odottivat lisää virikkeitä omaan arkeensa, malleja, joita he voisivat mahdollisuuksien mukaan kopioida omatoimisesti. Aikaisempina vuosina maaseudun koulut ja päiväkodit olivat osallistuneet vaihtelevasti Loistavaa! -viikoille, jotkut yksiköt eivät ollenkaan. Tämä kävi ilmi samasta kyselystä, joka lähetettiin kaikille mukana olleille kohderyhmille ennen kiertuetta. Vastauksia kyselyyn tuli kolmetoista mukana olleista 29 yksiköstä.

Osallistumisen haasteet keskittyivät lähinnä taloudellisen ja maantieteellisen saavutettavuuden sekä käytännön ongelmien (aikataulut) piiriin.

Yleisesti kaikkien yllä mainittujen ryhmien keskuudessa kiitosta keräsi erilaista pajatoimintaa tarjoava toimintapäivä, jossa kohderyhmät saivat itse olla mukana tekemässä kulttuuria. Varsinkin alle kouluikäiset ja alakoululaiset pitivät siitä, että he saivat olla itse tuottaja erilaisia kulttuurielämyksiä. Tämä piti heidät kiinnostuneina, vaikka uutta, keskittymistä vaativaa toimintaa saattoi olla koko pitkän koulupäivän. Vastaava koko päivän kestävä Loistavaa! -konseptin toteutustapa olikin yksi kiertueen keskeisimmistä positiivisista tuloksista, sillä vastaavaa ei ollut tässä laajuudessa aikaisemmin kokeiltu. Olennaista oli, että kaikki yksikön lapset, nuoret ja ikäihmiset mahdollisuuksiensa mukaan oli huomioitu ohjelman suunnittelussa. Kaikille oli siis tarjolla jotain ja riippuen yksikön koosta, useitakin erilaisia pajoja ja ohjelmanumeroita saman päivän aikana. Tämä katsottiin varsin positiiviseksi seikaksi kaikkien kohderyhmien joukossa.

Lisäksi eräänä yleisenä tuloksena, joka kuului palautteesta läpi linjan, oli tyytyväisyys tuottajan koordinoivaan ja toimivaan rooliin hankkeessa. Palautteen perusteella varsinkin Loistavaa! -verkoston toimijat olivat tyytyväisiä tuottajan tekemään työhön. Heille oli helpotus keskittyä omaan taiteelliseen panokseensa jättäen käytännön järjestelyt pitkälti tuottajan huoleksi. Myös aikaavievät neuvottelut ja yhteydenpito sekä käytännönasioiden sopiminen helpottuivat tuottajan avulla. Samoin yhteydenpito kohderyhmien ja tuottajan välillä koettiin helppona, sillä näin kohderyhmillekin oli selvää keneen ottaa yhteyttä kiertuetta koskeissa asioissa. Kohderyhmien edustajat myös kiittelivät sitä, että heidän luonaan käytiin tutustumassa kylään, sen ihmisiin ja toimitiloihin etukäteen, jolloin asioista keskusteleminen helpottui kasvotusten. Kohderyhmien edustajat pitivät myös siitä, että yksi henkilö hoiti kaiken ilman useiden eri toimijoiden edustajien yhteydenottoja, mikä vähensi kohderyhmien omaa suunnittelun ja aikatauluttamisen tarvetta.

Vaikka rekan ohjelma tavoitti paljon kohderyhmäläisiä varhaiskasvatukseen, opetustoimen ja vanhustenhuollon piiristä, voi kuitenkin todeta ettei se onnistunut tavoittamaan kotona asuvia vanhuksia tai perheitä. Tässä syynä oli varmasti puutteellinen rekan markkinointi ja tiedottaminen. Rekan ohjelmaa mainostettiin usean

viikon ajan paikallisessa ilmaisjakelulehdessä. Lehteä luetaan laajalti Kokkolassa, mutta ei ehkä varsin paljon ruotsinkielisillä alueilla. Lisäksi rekan kaikille avoimeksi tarkoitettu ohjelma saattoi hukkoa suuren mainoksen syövereihin. Seniorikansalaisten kannalta mainonta oli varmasti hämäävää, sillä ohjelma kulki jatkuvasti ”Lasten ja nuorten kulttuuriviikot” -otsakkeen alla. Palautteissa oltiin hieman hämmentyneitä ikäihmisten ohjelmasta totutusti lasten kulttuuriviikoilla. Myös kaupungin sisäinen tiedotus eri yksiköiden välillä ei nyt toiminut. Vanhuspalvelut oli toki uusi kumppani Loistavaa! -viikoilla, mutta nyt tämä yhteistyö ei aivan vielä toiminut toivotulla tavalla.

5.2 Tulokset lasten ja nuorten osalta

Loistavaa! -viikkojen suurin anti on ollut ja tulee jatkossakin olemaan lastenkulttuurin tarjoaminen ja esille tuominen kunnan lapsille, nuorille ja lapsiperheille. Myös Loistavaa! -rekkapilotoinnin osalta suurin panos tehtiin näiden kohderyhmien tarjonnan osalta. Kiertueen aikana haluttiin selvittää miten kohderyhmille saavutettavampi, toimintapäiviin keskittyvä toteutustapa toimisi kylissä ja miten se otettaisiin siellä vastaan. Pilotoinnissa saatiinkin paljon hyviä ja huomioitavia tuloksia, joita kannattaa tarkastella tulevien vuosien Loistavaa! -viikkojen suunnittelutyössä. Tuloksia tässä kohderyhmässä syntyi niin hyvinvoinnin kuin kulttuurisen saavutettavuuden osalta.

Kuva 3: Yhdessä tekemistä Loistavaa! työpajassa Ruotsalon koululla

Kuva 4: Kansantanssipaja Kälvian Kirkonkylän koululla Loistavaa! kiertueella

Kokkolan pilotoinnin eräs tärkeä tulos lasten hyvinvoinnin kannalta oli se, että kokeiltuaan erilaisia pajojen tarjoamia harrastusmahdollisuuksia lapset halusivat vapaa-ajalla jatkaa näitä samoja aktiviteetteja. Muun muassa rokkikoulun ja

animaatiopajan kävijät innostuivat ja toivoivat saavansa harrastaa samaa toimintaa jatkossa. Myös monet street dance-tanssipajan oppilaat innostuivat oppimastaan silmin nähdessä ja kysyivät missä vastaavaa harrastusta on mahdollista Kokkolassa jatkaa. Uusi kokemus sai siis lapset aktivoitumaan ja etsimään itsenäisesti uusia hyvää tekeviä kulttuuririentoja. Lapset saivat pajoista yhdessä tekemisen ja yhteisöllisyyden kokemuksia, jotka antoivat iloa ja onnellisuuden kokemuksia osallistujille. Näiltä osin kiertue ja sen moninaiset kulttuuripajat onnistuivat synnyttämään kävijöihin innon erilaisten kulttuuriharrastusten aloittamiseen. Lapsilta poimitut kommentit kertovat samaa hyvinvoinnin lisääntymisestä:

”Tämähän oli kivaa” (oppilas)

”Loppuuko tämä nyt jo?” (oppilas)

”Tää oli parasta ikinä” (3.lk. Poika)

”Voitko sä tulla ens perjantaina uudestaan?” (3.lk. tyttö pajan ohjaajalle)

Saavutettavuuden osalta kahden viikon kiertue onnistui tarjoamaan ohjelmaa kaikille niille kouluille ja varhaiskasvatuksen yksiköille keskusta-alueen ulkopuolella, jotka halusivat ottaa ohjelmaa vastaan. Rekka pysähtyi kahdeksassa kohteessa taajama-alueella ja vei kulttuuritarjontaa lasten ja nuorten osalta kaiken kaikkiaan 40 yksikköön. Tarjonnassa otettiin myös huomioon sen maksuttomuus osallistujille sekä kaksikielisyys. Täysin ruotsinkielistä ohjelmaa oli kahdessa kylässä (Öja, Sokoja), jonka lisäksi ohjelmassa huomioitiin kaksi keskustan ulkopuolista ruotsinkielistä alakoulua (Rödsö, Vittsar). Kiertue onnistui siis tavoitteissaan saavutettavuuden osalta tässä kohderyhmässä.

Perheiden osalta osallistuminen avoimiin pajiin oli odotettua vaisumpaa. Ohjelmasta oli tiedotettu Kokkola-lehdessä, kaupungin internet-sivuilla ja Facebook-sivulla. Ohjelmasta oli myös tehty paikkakuntaakohtaisia julisteita, jotka oli välitetty kyliin aktiivisten kyläläisten ja koulujen välityksellä. Osa kouluista oli välittänyt tietoa vanhemmille myös sähköisen Wilma-järjestelmän kautta. Ennen kiertuetta myös parissa lehtiartikkelissa käsiteltiin alkavaa rekka-kiertuetta ja sen ohjelmaa. Silti osallistujamäärä perheiden suhteen jäi alle odotetun. Avoimiin pajiin, kuten

satutuokioon Kälviällä, rekka-konsertteihin, Kamariorkesterin konsertteihin Ruotsalossa ja Lohtajalla sekä Kokkolan kaupunginteatterin Satujen kapsäkki-esityksiin osallistui kaiken kaikkiaan noin 150 henkeä.

5.3 Tulokset opettajien ja lasten hoitohenkilökunnan osalta

Tärkeää palautetta kiertueesta kerättiin koulujen opettajilta, rehtoreilta ja varhaiskasvatuksen hoitohenkilökunnalta sekä päiväkotien johtajilta, jotka vastaanottivat ryhmineen rekka-kiertueen ohjelmaa. He osasivat myös analysoida tapahtumaa lapsia tarkemmin ja syvällisemmin, joten heidän palautteensa oli varsin hyödyllistä jatkosuunnittelua ajatellen. Tältä ryhmältä tulivat myös kriittisimmät palautteet koskien kiertueen onnistumista, ohjelmaa ja muita järjestelyjä. Suurin osa palautteesta oli kuitenkin sävyiltään positiivista ja jatkoa vastaavalle kiertueelle toivottiin tuleville vuosille.

Suuri osa palautteista koski tyytyväisyyttä siitä, että Loistavaa! -viikkojen monipuolinen tarjonta oli ”jalkautunut kyliin”. Tämä helpotti opettajien ja hoitohenkilökunnan suunnittelua ja päivärutiineja. Työpajojen monipuolisuus ja osallistavuus olivat opettajien mieleen ja se, että oppilaat saivat niistä onnistumisen elämyksiä. Opettajat myös toivoivat omaan arkeensa vinkkejä taidelähtöisistä menetelmistä opetuksen tukena. Palautteen perusteella Loistavaa! -pajat tarjosivatkin tällaisia elämyksiä ja ideoita. Uudet kokemukset piristivät myös opettajia ja hoitohenkilöstöä sekä tarjosivat vaihtelua normaaliin työpäivään. Hyvää palautetta tuli myös itse pajojen vetäjistä, hyvistä järjestelyistä ja onnistuneista ohjelmista.

”Ihanaa, että tänne meillekin tuodaan työpajoja!” (opettaja)

”Aivan satahyvä! Lisää tällaista!” (opettaja)

”Lapset, jotka ovat muuten arkoja luokassa olivat yllättäen rohkeasti mukana tanssissa.” (erityisopettaja)

”Hienoa, että lähditte maakuntiin! Matkat maksaa niin paljon, että tämä teidän jalkautuminen on mahtavaa.” (hoitohenkilö)

"Thania uusia elämyksiä, sai kokeilla. Minä osaan!" (hoitohenkilö)

"On todella hienoa, että kulttuuria tarjotaan myös tänne kanta-Kokkolan ulkopuolelle. Toiminta on todella hienosti suunniteltu ja toteutettu."
(hoitohenkilö)

"Toiminta lapsia innostavaa, selkeää, hauskaa ja opettavaista." (opettaja)

"Juttu oli hyvin organisoitu ja vedetty. Superiso kiitos – lisää tällaista!"
(opettaja)

"Fina bilder, bra tips om böcker, skicklig musik" (opettaja)

"Tapahtuma oli aivan loistava! Kulttuurielämyksiä monessa muodossa."
(opettaja)

"Hyvä tapa tuoda kulttuuria kyliin! Loistavaa! Toivon jatkuvuutta tälle tapahtumalle tulevina vuosina" (opettaja)

"Väldigt positivt. Eleverna gillade utbudet." (opettaja)

Kriittisiä kommentteja tältä ryhmältä tuli lähinnä itse rekkaan ja sen tarjontaan liittyen. Jossain rekka koettiin vaisuna ja sen tarjonta puutteellisena. "Liikaa melua tyhjistä" oli kirjoitettu yhteen nimettömään palautelomakkeeseen, joka palautettiin yläkoulun opettajiston keskuudesta. Yläkoulujen suhteen tarjonta olikin alakouluja vähäisempää, joka johtui lähinnä yläkoulujen rehtorien omista valinnoista vastaanotetun ohjelman suhteen. Alakouluilla toimintapäivän järjestäminen lukujärjestykseen oli huomattavasti helpompaa kuin yläkouluilla, mistä johtui osaltaan ohjelmien vähyys vanhempien lasten joukossa. Näytti siltä, että niin lapset kuin opettajatkin alakouluissa olivat vastaanottavaisempia vastaavalle kulttuuripitoisella ohjelmalle, kuin yläkouluissa.

5.4 Tulokset vanhustyön osalta

Loistavaa! -rekkakiertueen tavoitteena oli tarjota kulttuurielämyksiä ja -aktiviteetteja niille ryhmille, joille kaupunkikeskustan kulttuuripalveluiden saavuttaminen voi olla vaikeaa. Tavoitteena oli myös lisätä kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutuksia näiden

ryhmien joukossa. Lasten ja nuorten sekä perheiden lisäksi kohderyhmiin lisättiin tästä syystä niin laitoksissa kuin kotona asuvat ikäihmiset. Toiminta-ajatuksena kiertueella oli viedä osallistavia ja hyvinvointia lisääviä kulttuuripajoja keskustan ulkopuolisille alueille rekan reitin varrella. Kuten lasten ja nuorten osalta, myös vanhuspalveluiden kanssa haluttiin testata toimintapäiviin keskittyvää toteutustapaa hoitolaitosten osalta. Tavoitteena oli myös osaltaan kulttuuritoiminnan lisääminen hoitolaitosten arjessa, yksinäisten ikäihmisten aktivoiminen ja ikäryhmien törmäyttäminen Loistavaa! -konseptin puitteissa.

Kuva 5: Käsityöpaja Lohtajan Kurkikartanolla Loistavaa! Kiertueella, jossa osallistettiin ja aktivoitiin vanhuksia mukaan taidetoimintaan.

Kaiken kaikkiaan rekan ohjelma tavoitti noin 200 laitoksissa ja kotona asuvaa ikäihmistä. Se oli kohtalaisen hyvä tulos, vaikkakin juuri kotona asuvien vanhusten liikkeelle saaminen ja aktivoiminen oli vaikeaa. Myös rekan ohjelman markkinoinnissa ja oikeiden tahojen mukaan saannissa tiedottamisen kannalta oli tässä kohtaa puutteita ja siinä epäonnistuttiin. Laitosten osalta palaute oli positiivista ja siellä pajoihin ja ohjelmiin osallistuttiin sankoin joukoin. Laitosten henkilökunta ja osallistuneet ikäihmiset kommentoivat ohjelmaa muun muassa näin:

"Palaute on pelkkää positiivista. Aukkaat selvästi nauttivat."

(hoitohenkilö)

"Ovet ovat aina teille auki!" (hoitohenkilö)

"Hyvä, kun sai liikettä käsille." (seniorikansalainen)

”Todella mukava, kun oikein lausutaan runoja. Silloin niitä on mukava kuulla.” (seniorikansalainen)

”Kivaa, pirteää ja erilaista ohjelmaa.” (seniorikansalainen)

”Nautin, kun on koko päivälle jotain tarjolla.” (seniorikansalainen)

Konsertit, käsityö- ja jumppahetket otettiin ilolla vastaan, se oli ikäihmisille jo tuttua toimintaa. Myös kirjaston tarjoama lukuhetki oli ihana asia niille, jotka mielellään kirjallisuutta harrastavat, mutta eivät jaksakaan enää itse lukea. Uutta oli senioreille suunnattu aistipaja, jossa sai haistaa, koskea ja kokea uusia tuoksua, tekstuureja ja värejä. Aistipaja kirvoittikin vilkasta keskustelua ja herätti positiivisia muistoja laitosten välillä. Kaiken kaikkiaan monipuoliset pajat vanhusten laitoksissa olivat palautteen perusteella positiivisia ja hyvinvointia edistäviä tapahtumia. Itsensä toteuttaminen taiteen keinoin on tutkimuksienkin perusteella tärkeää (Varho & Lehtovirta 2010, s.35). Tämä oli aistittavissa myös Loistavaa! -rekkiertueen pajoissa. Näkemäni perusteella uskoisin, että jatkuva ja pitkäkestoinen (säännöllinen ja toistuva) osallistava kulttuuritarjonta aktivoisi pitkällä tähtäimellä laitosten asukkaita ja toisi samalla jaksamista arkeen sekä ikäihmisille että henkilökunnalle.

Taidetoiminta voi myös yhdistää ikäpolvia ja saada heidät oppimaan ja inspiroitumaan toinen toisistaan, mikä oli tarkoitus myös tämän kokeilun osalta. Rekka-pilotoinnin puitteissa onnistuttiin ikäpolvia yhdistämään muun muassa erilaisten konserttien ja interaktiivisen varjoteatterin keinoin. Varjoteatterissa hyvin yksinkertaisin menetelmin, käyttämällä suurta kangasta, pimeää tilaa, valoja, musiikkia ja tarinaa, onnistuttiin saamaan sekä lapset että ikäihmiset yhdessä tekemään kehoillaan teatteria. Teatterista syntyi varsin harmoninen näytelmä ja rauhoittava kokemus kaikille. Varsinkin lapset nauttivat itse tekemisestä ja aikuiset taas lasten tekemisen riemusta, yhdessä oli hyvä olla. Ohjaajat ja hoitajat taas ymmärsivät kuinka vähin keinoin voi saada nautinnollisia taidekokemuksia aikaan. Kahden kokeilun (Kälviä ja Sokoja, jossa kaksi teatteriesitystä) ja niistä tulleiden palautteiden perusteella vastaavalle toiminnalle toivottiin jatkoa. Varsinkin Sokoja, jossa kokeilu tehtiin päiväkotilasten sekä esikoululaisten ja heidän isovanhempiensa kanssa, palaute oli positiivista. Positiivinen suhtautuminen ikäryhmien törmäyttämiseen Loistavaa! -rekkiertueella toisti näin

varhaisemman tutkimuksen tulosta, jossa yli puolet kyselyyn vastanneista ikäihmisistä olisi mielellään osallistunut yhdessä lasten ja nuorten kanssa tapahtuvaan kulttuuritoimintaan (Järvelä & Rosenqvist 2007, s. 30).

*Kuva 6: Varjoteatteria lasten ja ikäihmisten kanssa
Kälviän vanhusten hoitolaitoksessa*

Suuri osa pajoista ja ohjelmanumeroista tälle kohderyhmälle onnistuivat erittäin hyvin. Ikäihmisten suhteen osallistava pajatoiminta vain tarvitsisi useamman käyntikerran samassa laitoksessa, sillä nyt heidän mukaansa saamisensa esimerkiksi varjoteatteriin onnistui heikosti (Kälviä). Ikäihmiset eivät uskaltaneet heittäytyä mukaan teatterin tekemiseen yhdessä lasten kanssa, vaikka heitä siihen kannustettiin. Ehkä teatterin vetäjä oli ikäihmisille vielä tuntematon ja tilanne uusi, joten he olisivat hyötäneet useammasta teatterikerrasta päästäkseen itse toimintaan mukaan. Hoitolaitoksen palaute tästä seikasta huolimatta oli positiivista. Musiikki, tarina, mystinen tunnelma valoineen ja varjoineen sekä lasten liike olivat laitoksen asukkaiden mieleen.

Rajojen murtaminen ja erityisesti henkilökunnan sitoutuminen kulttuuritoimintaan on mielestäni avainasemassa myös vanhusten aktivoinnin osalta. Liikanen toteaa omassa tutkimuksessaan, että hoitolaitosten jäykät päivärutiinit kaipaivat rinnalleen uudenlaista sosiokulttuurista toimintaa, joka toisi sisältöä sen asukkaiden elämään

(Liikanen 2010, s. 27). Vastaava kulttuuritoiminta yhdessä sosiaalityön kanssa voisi toimia rinnakkain tuoden tasa-arvoista hyvinvointia niin asukkaille kuin työntekijöillekin. Tämä taas vaatisi asenteiden muutosta, toimintakulttuurin ja toimintatapojen muutosta sekä johtajuuden ja koulutuksen kehittämistä. Tässä näin myös havaintojeni perusteella kehittämisen mahdollisuuksia kiertueen vanhustenhoitopaikoissa. Parhaiten onnistuivat pajat, joissa laitoksen henkilökunta oli aktiivisesti mukana. Toisissa paikoissa taas henkilökunnan läsnäolon puutteen vuoksi osa kiertueen ohjelmasta vaikeutui, sillä vanhukset olisivat tarvinneet tutun henkilökunnan tukea ja kannustusta sekä selvää apua osallistumiseen. Jatkossa onkin hyvä painottaa laitosten henkilökunnalle, että yllättävien tilanteiden varalle myös heidän läsnäoloon kaivataan pajatoiminnan aikana. Kulttuuritoiminnan ja terveyden välisen yhteyden ymmärtämiseen tarvittaisiin vielä paljon koulutusta ja informaatiota varsinkin vanhusten kanssa työskentelevien parissa.

5.5 Tulokset Loistavaa! -verkoston osalta

Tärkeää on tarkastella nyt pilotoitun rekka-kiertueen tuloksia myös Loistavaa! -verkoston toimijoiden kannalta, sillä ilman heitä ei kulttuuriviikkoja pystyittäisi järjestämään tässä laajuudessa. Kulttuuritoimen ja toimijoiden välillä onkin jo vuosia ollut toiminnassa hyvä ja aktiivinen verkosto. Tämä verkosto työstää yhteisissä palaverissa pitkin vuotta Loistavaa! -viikkojen matriisia, johon kulttuuritoimi kootusti kerää kaikkien toimijoiden tarjoaman ohjelman aikatauluineen. Tämä on ollut pysyvä toimintatapa aikaisempina vuosina. Nyt kiertuepilotoinnissa kokeiltua tuottajan mukaan tuloa kiiteltiin, sillä se vähensi huomattavasti toimijoiden omaa suunnittelutyötä ohjelman, aikataulun ja käytännön asioiden suhteen:

”Kaikki koulut tunsivat ja tiesivät kaikki käytännön asiat, tosi hyvin organisoitu teidän puolelta!” (toimija)

”Kiitokset hyvistä järjestelyistä, aikataulut olivat hyvin tiedossa etukäteen ja muutoksista informoitiin, mukavaa, kun oli järjestetty ja sovittu ajat ja ryhmät valmiiksi. Tämä on usein meidän työssäkkin se yllättävän hankala vaihe.” (toimija)

Palautteessa nousi myös esille, että yhteistyö kaupungin eri yksiköiden välillä oli lähes huomaamaton kohderyhmien näkökulmasta. Uuden ja laajemman verkoston luominen vaatiikin tiivistä ja energistä yhteydenpitoa, johon ei pääsisi vaikuttamaan toiminnasta vastaavien henkilöiden vaihtuminen, vaan sitä pidettäisiin yllä strategiatasolla. Vastaava avoin ja tiheä ajatustenvaihto sekä yhteydenpito vahvistaisi eri yksiköiden yhteistyötä ja sidettä toisiinsa. Yhteydenpitoa pitäisi pitää yllä viestein, puheluin ja yhteisin tapaamisin. Tämän yhteydenpidon tärkeys ja informoidun verkoston laajuuden tarve kävi käytännössä selväksi pilotoinnin tuloksena. Toimijat kaipaisivat myös lisää tietoa toistensa suunnitelmista, mutta myös mahdollisista uusista yhteistyökuvioista, jossa ideat voitaisiin yhdistää:

”Eri järjestäjätahot voisivat yhdistää voimiaan. Nyt kaikki järjestävät omiaan sen minkä kunkin voimat antavat myöten. Tiiviimmällä yhteistyöllä voisimme luoda jotain uutta.” (toimija)

Tapahtumapäivät kylissä olivat ehdottoman positiivinen tämän kehittämistyön tulos myös toimijoiden kannalta. Heiltä ja kulttuuritoimelta oli jo aikaisemmin kysely mahdollisuutta siirtää viikkojen ohjelmaa kyliin. Tämä tuntui nyt myös toimijoiden kannalta hyvältä ratkaisulta, heidän palautteestaan kuului tyytyväisyys heidän pystyttyään palvelemaan kohderyhmiä toivotulla tavalla. Toimijoille kyliin siirtyminen toi myös toivottua vaihtelua toimintaan ja uusia kontakteja. Kiertue toki kuormitti toimijoita eri tavoin, sillä jotkut olivat mukana kaikki kymmenen päivää, jotkut vain parina päivänä. Tämä taas riippui toimijoiden omista resursseista. Silti paljon mukana olleet ja pajoja pitäneet toimijat eivät valitelleet uupumusta, sillä joka päivä oli kuitenkin erilainen ja tapahtui eri paikalla aina uusien kohderyhmien kanssa.

Palautteen ja kyselyjen sekä havainnoinnin perusteella myös toimijat olivat tyytyväisiä nyt pilotoituun Loistavaa! -viikkojen toimintatapaan. Kuitenkin seikka, josta tuli myös negatiivista palautetta toimijoilta, oli itse rekka. Sen täyttää potentiaalia ei pilotoinnin osalta kyetty hyödyntämään. Rekan konsepti jäi hieman epäselväksi niin toimijoille kuin myös kohdeyleisöllekin (palaute, kyselyt). Rekka vuokrineen, teippauksineen ja muine kuluineen oli yksittäinen suurin menoerä koko kiertueen budjetissa, yhteensä noin 14 000 euroa. Tapahtumapäivän toimintatapa tämän pilotoinnin perusteella tulisikin toimimaan myös ilman rekkaa.

Hyödyt rekasta olivat lähinnä kulttuuripalvelujen ja lasten- ja nuorten kulttuuriviikkoja mainostavat sekä lisäksi sen imagollinen hyöty kaupungille oli selkeästi positiivinen. Rekka sai palstatilaa lehdissä ja siitä tehtiin kaksi juttua radioon, mikä oli tietysti positiivista lasten ja nuorten kulttuurille ja Kokkolalle. Kyläläisille rekka toimi huutomerkkinä, että heidät on huomioitu ja heidän luokseen on tultu suurella volyymillä. Itse rekan sisällöllinen hyöty jäi kuitenkin tällä kertaa vaisuksi Loistavaa! -verkoston näkökulmasta. Rekkaa onkin haasteellista hyödyntää, sillä pajatilana tai esiintymisalustana se on varsin kallis ja rajoitteinen, jos vieressä on esimerkiksi käytettävissä koulun/kylätalon tarjoamat tilat. Kun rekkaa käytettiin pajatilana, ei sinne ollut mahdollista ottaa muuta yleisöä katsomaan esimerkiksi näyttelyä. Pajatilana rekka saattoi olla myös hieman levoton, sillä sitä ei voinut sulkea muulta yleisöltä pajan ollessa käynnissä. Tämä osittain häiritsi toimijoita. Rekka toimisikin paremmin paikoissa, joissa muita tiloja ei ole saatavina, kuten kaukana kyläkeskuksista, mutta eri asia sitten on onko niissä paikoissa yleisöä. Nyt muiden kuin koululaisten lisäksi rekkaa ja sen palveluja käytti vain hyvin pieni osa kyläläisistä.

6 Loistavaa! -viikkojen kehittämissuuntia

Kokkolan kulttuuritoimi toivoi tämän opinnäytetyön tekijältä tuleville Loistavaa! -viikoille sovellettavissa olevia vaihtoehtoisia toteutustapoja ja niiden sisältämiä erilaisia toimintatapoja nyt pilotoidun rekka-hankkeen tulosten perusteella. Näitä Loistavaa! -viikkojen toteutustapoja olikin tutkimuksen perusteella mahdollista tunnistaa neljä: Rekka-kiertue, bussi-kiertue, toimintapäiväkiertue ilman yhteistä ajoneuvoa ja perinteinen keskustan toimintatiloihin keskittyvä vaihtoehto. Rekka- ja bussi-kiertue käyttäisivät hyväksi yhteistä mobiilia kulttuuriajoneuvoa, jossa mahdollisuuksien mukaan voisi järjestää ohjelmaa ja pajoja sekä kuljettaa rekvisiittaa ja toimijoita kyliin. Toimintapäiviin keskittyvä ehdotus pitää sisällään saman tyyppisen koko päivän kestäväen kulttuuritapahtuman järjestämisen kylissä, mutta ilman yhteistä rekkaa tai bussia. Lisäksi perinteinen malli on esillä, sillä myös siinä on hyvät ja huonot puolensa. Sitä on myös hyvä vertailla nyt esitettyjen uusien toimintatapojen rinnalla.

Loistavaa! -viikkojen erilaisten toimintatapojen lisäksi kehittämistyön tuloksena oli mahdollista esittää erilaisia yleisiä toimenpide-ehdotuksia tuleville kulttuuriviikoille. Nämä toimenpide-ehdotukset koskevat lähinnä uusien verkostojen luomista, viikkojen markkinointia, tiedottamista ja varsinkin vanhustyön huomioimista jatkossa. Näiden lisäksi havainnoinnin, haastattelujen ja kyselyjen perusteella voi nostaa joitakin tulevaisuuden kehitysehdotuksia esille, kuten erityisryhmien entistä suuremman huomioimisen ja erilaisten ikäryhmien yhdessä tekemisen toiveen.

6.1 Yleisiä toimenpide-ehdotuksia Loistavaa! -viikoille

Tuottajan näkökulmasta katsoen hyvän ja toimivan verkoston luominen toimijoiden ja kohderyhmien edustajien kesken on oleellista seuraavia Loistavaa! -viikkoja suunniteltaessa. Verkoston tärkeys korostuu myös kaikissa myöhemmin esiteltävissä vaihtoehtoisissa. Jatkoa helpottaisi vastaavien kohderyhmien kontaktihenkilöiden kokoaminen yhteiseksi tiedostoksi, johon voisi merkitä myös kyseisen yksikön erityistarpeet, kuten yksikön ja tilojen koot. Lista helpottaisi jatkossa suunnittelua ja vähentäisi työtaakkaa. Tähän tiedostoon kannattaisi myös merkitä mitä ohjelmaa kukin yksikkö on aikaisemmin vastaanottanut. Tämä helpottaisi jatkossa tasapuolisuuden seuranta ja ylläpitoa. Verkoston luomisessa oleellista on myös huomioida kylien erilaiset rakenteet ja toimintatavat ja toiminnan onnistumisen kannalta löytää oikeat kontaktitahot (Jumppanen & Suutari 2013,s. 18).

Säännöllisen verkoston sisäisen tiedottamisen ja tapaamisten roolia ei myöskään voi korostaa liikaa. Henkilökohtainen kontakti ja tiivis yhteydenpito hälventää epäselvyyksiä ja sitoo verkostoa tiiviiksi toimintaryhmäksi, jossa myös oma roolini kulttuurituottajana korostui kehittämistyön aikana. Verkoston toimijoiden oli helppo ottaa yhteyttä tuottajaan, joka pystyi vastaamaan kaikesta hankkeeseen liittyvästä. Asioiden sujuvuuden kannalta olisi hyvä nimetä jo aikaisessa vaiheessa, kuitenkin viimeistään puoli vuotta ennen Loistavaa! -viikkoja, yksi yhteyshenkilö/tuottaja, joka olisi vastuussa viikkojen toteutuksesta ja yhteydenpidosta sekä tiedottamisesta verkoston kesken. Tämä näyttäisi selkeältä toimintaperiaatteelta ja helpolta sisäistää verkoston keskuudessa. Tiiviillä ja energisellä yhteydenpidolla myös kitketään mahdollisia asenneongelmia ja jaetaan tietoa kulttuuriohjelman ja -kasvatuksen hyvää

tekevästä vaikutuksesta. Jotkut vanhusten hoitolaitokset hyötyisivät myös lyhyestä tietopaketista kulttuurin terveysvaikutuksista viimeisiin tutkimuksiin vedoten.

Loistavaa! -verkoston toimijat ovat jo vuosien varrella hyvin sitoutuneet kulttuuriviikkoihin ja viikot on saatu juurrutettua kaupungin lastenkulttuurin osaksi. Loistavaa! -viikkojen laajapohjainen lastenkulttuuri on tervetullutta juuri marraskuun pimeinä päivinä, ja viikot ovat vakiinnuttaneet paikkansa jo sekä kohderyhmien että toimijoidenkin kalentereissa. Toki verkosto ja viikot elävät hieman jatkuvasti, siihen tulee lisää jäseniä, ohjelmaa poistuu ja muuttuu, mutta runko pysyy samana ja siihen on hyvä kulttuuritoimenkin nojautua. Tasavertaisuuden ja saavutettavuuden vuoksi kannattaisi kuitenkin jatkossa muistaa viedä samalla mitalla ohjelmaa myös kyliin, kun sitä tarjotaan keskustankin yksiköille. Kustannuksia tästä kiertue-tavasta ei tule sen enempää, kuin perinteisessäkään mallissa, ellei sitten panosteta isosti esimerkiksi rekkaan.

Tulevaisuudessa tarvitaan toimijoiden entistä tarkempaa ohjaamista ja heidän suunnittelemiensa konseptien/pajojen ja ohjelmien yhdessä läpikäymistä, sillä myös heidän on oleellista tietää, että viikkojen ohjelma kulkee samaan suuntaan. Tämä kävi ilmi toimijoiden omasta palautteesta. Myös he tarvitsevat kontaktia muihin verkoston toimijoihin ja yhteispalavereja, joissa on mahdollista kuulla muiden ideoita ja peilata omia sekä karsia päällekkäisyyksiä. Yhteisen Loistavaa! -viikkojen teeman alle ryhmitellyt työpajat, näyttelyt ja esitykset hyötyisivät kulttuuritoimen kokoon kutsumasta ideointipajasta, jossa olisi mahdollista muokata kunkin toimijan konseptia yhteiseen suuntaan viikoille sopivaksi. Tämä lisäisi myös verkoston välistä yhteenkuuluvuutta ja innostusta tehdä työtä yhteisen päämäärän eteen.

Eri viikkojen toteutustavoissa pitää ottaa huomioon myös kohderyhmien erityispiirteet, mahdolliset uskonnolliset vakaumukset, eri kieli- ja kulttuuriryhmät ja ryhmien mahdolliset terveydelliset esteet. Varsinkin vanhusten kanssa toimiessa on hyvä selvittää kunkin laitoksen asukkaiden mahdollisuudet osallistua, jotta laitokseen viety ohjelma ei turhauttaisi osallisia. Ohjelman suunnittelussa tosin on hyvä muistaa, että aina hoitohenkilökunnan mielipide ei vastaa asukkaiden omaa, toisin sanoen nyt saadun palautteen perusteella uudet ja erilaiset pajat innostivat ikäihmisiä, vaikka hoitohenkilökunta oli ollut etukäteen jossain määrin skeptinen asian suhteen.

Tuottajan/tapahtumapäivän vastuuhenkilön on hyvä myös painottaa ohjelmaa vastaanottavan tahon kanssa, että toimijat eivät ole "varatätejä" tai "hoitajia", joten heitä ei saa jättää yksin kohderyhmän kanssa, vaan paikalla pitää olla laitoksen/koulun/päivähoitoyksikön omaa henkilökuntaa yllättävien tilanteiden varalle.

Palautteen perusteella tässä pilotoidussa rekka-hankkeessa oli hyvää juuri tuottaja, joka kykeni tekemään kaikki käytännön järjestelyt ja aikataulut, jolloin toimijoille jäi aikaa valmistella itse pajoja ja taiteellisia ohjelmiaan. Tuottajan rooli Loistavaa! -viikkojen tuotantotiimissä on siis perusteltu, mutta vaatisi kulttuuritoimelta projektityöntekijän palkkaamista. Hyvän etukäteissuunnittelun, verkoston luomisen ja rakentamisen, aikataulutuksen ja yhteydenpidon sekä käytännön järjestelyjen hoitoon kuluu paljon aikaa.

Ikäihmisten piiristä kuului myös toivetta ikäryhmien törmäyttämiseksi, tilanteissa joissa lapset ja vanhukset voisivat tehdä yhdessä ja samalla oppia toisiltaan. On arvioitu, että tästä hyötyvät molemmat ikäryhmät (mm. Mäntylä 2013, s.62). Aktiivisia ikäihmisiä voisi ottaa mukaan myös Loistavaa! -viikkojen ohjelmapohdintaan jo aikaisessa vaiheessa yhdessä toimijoiden kanssa. Suunnittelutyössä kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että toiminta on riittävän monipuolista ja motivoivaa sekä ikäihmisille että lapsille. Mari Mäntylä omassa tutkimuksessaan kehoittaakin kiinnittämään toiminnan suunnittelussa huomiota siihen, että tarjottuun ohjelmaan voivat ottaa osaa kaikki ikäryhmät voimavarojensa ja suorituskykyjensä mukaan (Mäntylä 2013, s. 43). Ainakin yhteiset pelit ja leikit varmasti sopisivat molemmille ikäryhmille, sekä varjoteatterin kaltaiset, molempia ikäryhmiä mukaansa tempaavat esitykset, joissa ohjaaja saa innostettua mukaan vauvat ja vaarit. Näissä ikäryhmien yhteisissä ohjelmissa pitää kiinnittää huomiota aikatauluun, sillä varsinkin hoitolaitosten asukkaat ovat vireimmillään vasta iltapäivisin, kun taas pienimmät lapset aamupäivisin. Tähänkin varmasti löytyy sopiva ratkaisu aikatauluja sopimalla ja oikeat kohderyhmät löytämällä. Tällaisten ikäryhmien yhteisten ohjelmien sisällytys Loistavaa! -viikoille olisi positiivinen muutos.

Vanhusten hoitolaitosten kohdalla kulttuurin hyvinvointia lisäävän tiedon levittäminen olisi mielestäni avainasiassa kiertueen ja muun tarjottavan kulttuuriohjelman osalta. Nyt hoitolaitosten henkilökunta nousi liian suureen rooliin vanhusten kustannuksella.

Tällä tarkoitan henkilökunnan haluttomuutta tai kykenemättömyyttä auttaa vanhuksia osallistumaan tarjottuun ohjelmaan. Laitosten toiminnasta olisikin riisuttava se ”arkea häiritsevä raskaus”, joka usein koetaan henkilökunnan taholta ongelmaksi vastaavien tarjottavien palvelujen suhteen. Kulttuuritarjonnan voisikin jatkossa otsikoida esimerkiksi ”hyvinvointia kulttuurista” -otsakkeen alle, jotta se otettaisiin positiivisena asiana ja ymmärrettisiin sen vaikutukset asukkaisiin. Uskoisin, että nyt kyse oli enemmän tietämättömyydestä, kuin välinpitämättömyydestä ikäihmisiä ja heidän hyvinvointiaan kohtaan.

Vanhusten hoitolaitosten ollessa kyseessä olisikin oleellisen tärkeää saada sen hoitohenkilökunta mukaan yhteiseen projektiin, suunnittelemaan, ideoimaan ja innostumaan siitä. Tiedon levittämiseen ja vastavuoroiseen kommunikointiin henkilökunnan kanssa kannattaisi panostaa, sillä näin tiedonkulku ja henkilökunnan sitoutuminen tarjottuun ohjelmaan parantuisi huomattavasti. Henkilökunta saisi myös vaikuttaa ohjelman laatuun ja tuntea saavansa siitä myös itse virikkeitä ja intoa omaan työhönsä. Mahdollisiin haasteisiin tiedonkulussa, asenteissa ja henkilökunnan työkiireiden osalta pitäisi suhtautua sitkeydellä, positiivisuudella ja innokkaalla uskolla omaan projektiinsa. Usein tämä into tarttuu myös vastaanottavaan osapuoleen ja niin sitoutuminen projektiin alkaa.

Kulttuurirekan saavutettavuus reitin varrella oli hyvä varhaiskasvatuksen, koulutoimen ja vanhusten palveluyksiköiden keskuudessa. Tavoittamatta jäivät kuitenkin kotona asuvat ikäihmiset ja lapsiperheet, joita myös tavoiteltiin rekan ohjelmalla. Tämä johtui pitkälti tiedotuksesta ja markkinoinnista, jotka menivät näistä kohderyhmistä osittain ohi. Tähän pitäisi siis jatkossa panostaa. Lapsiperheitä ja aktiivisia eläkeläisiä ajatellen alkuiltaan ja iltaan painottuvat esitykset ja pajat saisivat varmasti runsaamman vastaanoton, kuin nyt tarjotut päiväsaikaan tapahtuneet aktiviteetit. Kulttuuritoimi voisi myös lisätä yhteistyötä kylissä koulujen, kylätalojen ja muiden tilat tarjoavien tahojen kanssa, jotta viikoille saataisiin perheille ja ikäihmisille myös iltoihin ohjelmaa ja esityspaikkoja. Vastaavaan yhteistyöhön ja maaseudun tarjoamien tilojen monikäyttöön kehoittaa myös Maaseutupolitiikan työryhmä omassa tutkimuksessaan (Talvitie 2010, s. 45).

On seuraavien vuosien Loistavaa! -konsepti ja toteutustapa sitten millainen tahansa, on siitä tiedottaminen sekä sisäisesti että ulkoisesti erittäin oleellista. Kaupungin omien kanavien lisäksi medianäkyvyyteen pitäisi panostaa lehdissä ja sosiaalisessa mediassa. Esimerkiksi Facebookin erilaiset kaupunginosa- ja kyläryhmät sekä perheryhmät ja mamma-kerhot ovat hyviä tiedonjakokanavia lastenkulttuurista tiedottaessa. Oman kaupungin www-sivut, Facebook-sivut ja Twitter pitäisi valjastaa yhteisen hyvän eteen ja jakamaan tietoa viikoista, jotta mahdollisimman moni tietoa etsivä löytäisi viikkojen ohjelman mahdollisimman monesta paikasta. Järjestäjän omat internet-sivut ovat usein paikka, josta kiinnostunut kävijä hakee ensimmäisenä tietoa. Internet-sivujen kielelliseen ja visuaaliseen selkeyteen kannattaisikin panostaa. On nimittäin hyvä muistaa, että ihmiset käyttävät sivuja eri selaimilla, apuvälineillä, ohjaustavoilla, laitteilla, eri aistien avulla jne. (Salo 2012, s. 18). Lisäksi perinteinen lehti-ilmoittelu on hyvä pitää vielä viestinnässä mukana, sillä moni on tottunut etsimään muun muassa Kokkola-lehdestä tietoa kaupungin tapahtumista. Sähköinen KP24-tapahtumakalenteri on myös hyvä pitää ajantasalla liittyen viikkojen tapahtumiin. Viestinnästä olisikin hyvä tehdä etukäteen suunnitelma, jossa määriteltäisiin tarkasti tavoitteet, toimenpiteet, aikataulu ja vastuuhenkilöt. Tämä helpottaisi vastuuhenkilön/-henkilöiden työtaakkaa ja selkeyttäisi viestintää ulos- ja sisäänpäin.

Koska tämä kehittämistyö keskittyi kulttuuripalvelujen saavutettavuuden parantamiseen lasten, nuorten ja ikäihmisten keskuudessa, voisi tässä vielä ehdottaa seuraavaksi tutkimuskohteeksi ryhmää, jonka kulttuuripalveluiden saavutettavuutta olisi myös syytä tavalla tai toisella parantaa eli toimintarajoitteiset ihmiset. Heidän kulttuurin kuluttamista olisi syytä parantaa saavutettavuutta ja esteettömyyttä tutkimalla. Esimerkiksi voi ottaa Porin kulttuuritoimen, joka teetti toimintasuunnitelman saavutettavuuden ja moninaisuuden parantamiseksi kaupungissa (Susi 2014).

6.2 Rekka-kiertue kyliin

Kulttuurirekka oli kaiken kaikkiaan loistava idea, viedä rekan mukana iso lastillinen kulttuuria syrjäkylille lasten, nuorten ja ikäihmisten iloksi. Työpajat sekä esiintymiset kouluilla ja muissa tiloissa onnistuivat varsin hyvin, niistä tykättiin ja nautittiin. Ainoastaan rekan käyttöaste oli ajoittain matala. Sen konseptia olisi pitänyt pystyä paremmin muokkaamaan, sillä nyt se jäi kummastelun asteelle joillekin kävijöille.

Toisin sanoen siellä olisi pitänyt tapahtua paljon ja koko ajan, jotta eläväisyys olisi ollut korkeampi. Sinänsä messurekka toimi hyvin pienenä pajatilana ja kahvihuoneena ja samalla mainosti isosti lasten ja nuorten kulttuuriviikkoja. Rekka oli komea näky pihoilla ja tien päällä. Se oli myös viihtyisä ja lämmin sisältä. Jatkossa onkin ratkaistava, jos rekkaa vielä käytetään vastaavalle kiertueelle, onko rekka yksi paja- ja esiintymistila vaiko ”yleinen olohuone” jossa voi nauttia erilaisista kulttuuripalveluista non-stoppina. Tässä tapauksessa rekkaan ja sen konseptiin olisi kiinnitettävä vielä enemmän huomiota.

Rekassa ollut näyttely jakoi yleisön mielipiteitä. Näyttely oli K.H.Renlundin museon rekkaan tuottama ITE-taidetta esittelevä näyttely. Kuvat oli painettu paperille ja levitetty rekan seinille tapetin tapaan. Tämä esitysmuoto ja kuvat jäivät joillekin kävijöille vieraaksi. Heidän mukaansa näyttelystä oltaisiin kaivattu lisää tietoa, teoksille nimiä ja yleisestikin lisää tietoa ITE-taiteesta. Useimmille lapsille värikkäät ja ihmisläheiset kuvat tosin tehosivat hyvin ja saivat lasten mielikuvitukset lentoon ja kynät sauhuamaan. Näyttely olisi ehkä kaivannut tavallisen museonäyttelyn tavoin joko opasta tai sitten hyvää kirjallista opastusta, jotta kävijät olisivat saaneet siitä riittävästi irti. Myös perinteinen taulu-ripustus olisi varmasti ollut ainakin monille aikuisille helpommin lähestyttävä konsepti. Jatkossa tähän esitysmuotoon pitäisikin kiinnittää enemmän huomiota ja myös taustoittaa näyttely riittävän hyvin. Kaiken kaikkiaan ITE-taiteen kuvat toivat väriä ja kaivattua eloa rekkaan.

Välineenä rekka ei ollut täysin saavutettava, sillä sen esteettömyys oli joillekin ikäihmisille ongelma. Rekan portaisiin ei voinut asentaa ramppia, jotta esimerkiksi pyörätuolilla tai lastenvaunuilla liikkuneet olisivat päässeet sisälle asti. Etukäteismainontaan olisi tässä asiassa siis jatkossa hyvä laittaa erityishuomiota, jotta niille, jotka eivät kykene käyttämään portaita, olisivat tietoisia rekan olosuhteista. Vaihtoehtoisesti olisi tilattava rekka, jossa on ainakin ramppi pyörätuolille ja lastenvaunuille tai hissi.

Jos vastaavaan rekka-hankkeeseen vielä ryhdytään, niin se tulisi tehdä mahdollisimman suurella volyymilla, kunnes se on vakiinnuttanut paikkansa kaupungin kulttuuripalveluna. Rekassa tulisi olla riittävästi henkilökuntaa, jotta jokainen asiakas ja kävijä olisi mahdollista ottaa vastaan ja palvella henkilökohtaisesti. Rekka tulisi myös

tehdä mahdollisimman helposti lähestyttäväksi värien, valojen ja ulkoasunsa suhteen. Kahvi- ja mehutarjoilu on hyvä keino houkutella asiakkaita sisään, jonka jälkeen heitä on helpompi lähestyä. Rekassa tulisi myös olla paljon erilaista tekemistä, eräänlaisia non-stop-työpajoja, kuten esimerkiksi käsityö-, askartelu- ja lukunurkkaus, joista huolehtisivat toimijat. Samalla jaettaisiin kaupungin kulttuuritoimijoiden materiaalia ja tutustutettaisiin kulttuuritarjontaan. Taidenäyttely ja esimerkiksi taulutelevisio, jossa pyörisi esittelyvideo siitä, mitä Kokkolan kaupungilla on mahdollista kuntalaisille tarjota kulttuurin kuluttamisen ja kouluttamisen alalla, olisi hyvä lisä. Mahdollista olisi myös tehdä video, esimerkiksi musiikkivideo, Loistavaa! -viikoista, josta kävisi ilmi mistä viikoissa on kyse ja kenelle ne on suunnattu. Non-stop-työpajoille vaihtoehtoisesti tai niiden lomassa rekassa voisi tarjota esimerkiksi filmsesityksiä, konsertteja tai kirjailija/taiteilija-esittelyjä tai muita kulttuuriesityksiä.

Mitä rekan mainontaan tulee, nyt huomionarvoista oli se, että varsin vähän oli niitä kävijöitä, jotka eivät liittyneet koulujen tai päiväkotien/päivähoidon yksiköiden väkeen. Tästä voi vetää johtopäätöksen, että rekan mainonta oli jollain tavalla puutteellista. Kyselyiden perusteella kävi ilmi, että koska mainokset olivat aina otsikoitu ”Loistavaa! Strålande! Lasten- ja nuorten kulttuuriviikot” -otsakkeen alle, oli se jäänyt lukematta varsin monelta aikuiselta. Näin myös aikuisille ja koko perheelle suunnattu avoin ohjelma ja eläkeläisille suunnatut avoimet työpajat olivat jääneet monelta huomiotta. Jos ikäihmiset jatkossakin pidetään Loistavaa! -viikkojen kohderyhmissä mukana, niin olisi hyvä harkita tälle kohderyhmälle/kohderyhmille oman ilmoituksen tekemistä, sen otsikointia ja ulkoasua uudelleen. Samoin pitää jo aikaisessa vaiheessa sitouttaa eri eläkeläisjärjestöt ja vanhustyötä tekevät yksiköt sekä perhekerhot ja kyläaktiivit mukaan suunnittelutyöhön.

Samoin voin todeta, että tiedonkulku ja tiedotus sähköpostitse ei välttämättä olekaan se tehokkain tapa. Yritin tavoitella oikeita vastuuhenkilöitä, jotta sana rekasta, sen kiertueesta ja ohjelmasta tavoittaisi mahdollisimman monta kaupungin vanhustyössä toimivaa ja maakunnassa vaikuttavaa tahoa, mutta se ei onnistunut toivotulla tavalla. Esimerkiksi SPR-ystävätoiminta, kaupungin kotipalveluyksiköt, diakoniat toiminta ja päivätoiminta eivät saaneet riittävästi tietoa tapahtumasta. Näin jälkikäteen voi todeta, että heille olisi pitänyt pitää joko yhteinen tiedotustilaisuus tai sitten sopia henkilökohtainen tapaaminen heidän kaikkien kanssa. Projektityöntekijänä minun

tuntui olevan hankala saada oikeita ihmisiä vastaamaan ja levittämään tietoa sinne, minne sitä haluttiin – yksinäisille ikäihmisille. Koulujen, päiväkotien ja hoitolaitosten kanssa tiedotus ja yhteydenpito taas sujui mallikkaasti. Yhteenvetona voisi mainita, että hankkeesta kertovan viestinnän pitäisi olla jatkuvaa ja runsasta. Sen pitäisi olla myös monitasoista ulottuen kaupungin sisäisestä viestinnästä ulkoiseen, asukkaille, medialle ja yhteistyökumppaneille asti.

Jatkoa kulttuurirekka-hankkeelle toivottiin ainakin perusopetuksen, varhaiskasvatuksen ja vanhustyön piiristä, sillä Loistavaa! Rekka oli nyt iloinen yllätys ja suuri tapahtuma monessa kylässä. Jatkuva rekka-kiertue toki saavuttaisi vähitellen mainetta ja se opittaisiin varmasti vuosien varrella yhdistämään Loistavaa! -viikkoihin ja Kokkolan lasten, nuorten ja ikäihmisten kulttuuritarjontaan. Tämä vaatisi tosin kaupungilta lisää jatkuvaa rahallista panostusta lasten, nuorten ja ikäihmisten kulttuuritoimintaan.

6.3 Bussi-kiertue kyliin

Rekka-kiertue oli kaiken kaikkiaan varsin näyttävä tapa rantautua Kokkolan kyliin ja viedä Loistavaa! -viikkojen kulttuuritarjontaa kyläläisille. Jos kuitenkin rekasta halutaan siirtyä astetta pienempään mobiiliin ratkaisuun, voisi se olla bussin käyttö kiertueajoneuvona. Se mahdollistaisi (riippuen bussin ominaisuuksista) muun muassa toimijaverkoston pajatyöntekijöiden ja esiintyjien siirtymisen yhdessä kyliin, sillä käytössä ollut rekka ei voinut kuljettaa lainkaan ihmisiä. Rekka puolestaan tarjosi hyvän ja avaran sisätilan esiintyjä ja yleisöä varten, mikä bussin kohdalla olisi rajallisempi. Koska Loistavaa! -viikot ajoittuvat marraskuuhun, ei ulkotilojen varaan voi laskea, vaan ohjelma on suunniteltava sisälle.

Bussiin olisi toki mahdollista järjestää pienimuotoista toimintaa, kuten Kyrönmaan kulttuuribussikiertueen osalta oli tehty. Myös KUULTO-projektissa mukana ollut Ähtäri hyödynsi ja laajensi kirjastoautoaan kulttuuribussiksi, joka liikennöi jo olemassa olevalla reitillään (Kangas & Jakonen & Havimäki 2014, s.24-26). Bussin varustetasoa lisättiin muun muassa tietokoneella, dataprojektorilla, valkokankaalla, matoilla, tyynyillä, tuoleilla, pöydillä ja äänentoistolaitteilla. Bussissa voitiin siten näyttää elokuvia, pitää satuhetkiä, kirjailijaesittelyjä, antaa kirjavinkkausta, soittaa musiikkia, pitää teatteria ja tietokilpailuja jne. Bussin liikennöinnillä haluttiin lisätä syrjäkylien

kulttuuripalvelujen saavutettavuutta ja lisätä yhteistyötä eri kunnan sektoreiden välillä ja tämän katsottiin kokeilussa onnistuneen hyvin (Kangas 2015, s. 20, 24.).

Sekä Kyrönmaan että Ähtärin bussit kiersivät päivässä useamman pysäkin, Kyrönmaalla pysähdyksiä oli päivässä pari, Ähtärissä jopa yhdeksän. Kyrönmaan kulttuuribussi kiersi kaksi viikkoa joka arkipäivä, kun taas Ähtärissä bussi kiersi joka tiistai useiden kuukausien ajan. Jos näitä kokeiluja verrataan Loistavaa! -viikkojen tavoiteltuun ideaan, on Kyrönmaan parin viikon intensiivinen kulttuuribussikierros laajalla alueella lähempänä Kokkolan tavoittelemaa konseptia viedä kulttuuria kyliin keskusta-alueen ulkopuolelle. Kyrönmaalla osattiin hyödyntää kirjastoauton seisokkiaikaa ja verkostoa, joka mahdollisti laajapohjaisen yhteistyön kaupungin eri yksiköiden välillä sekä edulliset esiintyjäkustannukset. Oikeiden kontaktien löytämiseen ja verkoston synnyttämiseen kannattaakin panostaa, jotta palvelut pystyttäisiin tuottamaan edullisesti.

Bussikiertueen mahdollisuudet ovatkin ketterässä liikkumisessa ja bussin tuomassa näkyvyydessä. Joskin näkyvyys vaatisi rahallista panostusta bussin ulkonäön suhteen esimerkiksi kylkien teippauksen avulla. Bussin avulla voisi liikutella niin ihmisiä kuin rekvisiittaakin sekä samalla tarjota sisätilaa ohjelmanumeroita varten. Bussin kuljettaja pystyisi mahdollisesti ottamaan isompaa roolia viikkojen ohjelmassa, auttamaan esiintyjä, pajahenkilökuntaa sekä järjestämään rekvisiittaa tarvittavaan paikkaan. Tässä tulisi kiinnittää erityishuomiota rekrytointiin kuljettajan/bussin vastuuhenkilön osalta.

Kokkolalla tuskin on mahdollista hankkia omaa kulttuuribussia, sillä silloin sen käyttöaste pitäisi olla huomattavasti suurempi, kuin pari viikkoa vuodessa. Muita mahdollisuuksia on bussin vuokraus tai jo olemassa olevan kirjastoauton käyttö Loistavaa! -mobiilina kulttuuriviikkojen ajan. Tässä pitää, samoin kun rekankin kanssa, kiinnittää huomiota bussin lavastamiseen ja rekvisiittaan sekä niiden rakennukseen käytettävään aikaan ja kustannuksiin. Bussin sisus pitäisi olla kohtalaisen helposti rakennettavissa oleva sekä samoin nopeasti purettava. Vuokra-autoon tai kirjasto-autoon ei luonnollisesti voi tehdä pysyviä muutoksia ellei sitten kirjastobussista saada pysyvää lisää kulttuuripalvelujen tarjontaan. Kustannuksia tulisi muun muassa

kuljettajan palkkauksesta, rekvisiitan/tarpeiston hankkimisesta, mahdollisista bussin teippauksista, mainoskuluista, toimijakuluista, henkilö- ja matkakuluista jne.

Kokkolan kirjastotoimella on tällä hetkellä käytössä yksi kirjastoauto, joka kiertää heinäkuun ja loma-aikojen seisokkeja lukuun ottamatta kantakaupungilla läpi vuoden. Kaiken kaikkiaan autolla on 95 pysäkkiä kaupungin koulujen, varhaiskasvatuksen- ja vanhuspalvelujen yksikköjen lähellä sekä lähiöissä. Kirjastoauto onkin Kokkolassa tärkeä lisä pää- ja sivukirjastojen toimintaan ja sitä käyttää vuosittain noin 25 000 ihmistä. Kirjastotoimenjohtaja Susann Forsbergin mukaan nykyistä, vuodelta 1999 olevaa kirjastoautoa on kuitenkin lähes mahdotonta muuntaa kulttuuribussin tarpeisiin (Forsberg 2016, haastattelu). Bussin kirjahyllyt ja kalusto ovat kiinteät. Bussin tyhjentäminen kirjoista tai muu muokkaaminen olisi käytännössä mahdotonta tai kestäisi useita päiviä eikä bussin sisätila muutenkaan ole Forsbergin mukaan soveltuva pajatoimintaa tai muuta kulttuuriohjelmaa varten. Kirjastoauto ei myöskään voi nykyisellään kuljettaa kuin kaksi ihmistä kerrallaan. Bussista puuttuu myös invahissi tai muu mahdollisuus esteettömyyteen. Forsberg muistelee, että nykyisessä bussissa on useita vuosia sitten yritetty Loistavaa! -viikoilla järjestää kokeiluluontoista taidesatupajaa, mutta se ei onnistunut toivotulla tavalla juurikin tilan puutteen vuoksi. Kirjastotoimi tosin luottavaisesti katsoo tulevaan ja on tehnyt vuoden 2018 budjettiin 400 000 euron varauksen uutta mahdollisesti muunneltavissa olevaa kirjastoautoa varten. Ei ole siis poissuljettua, että tulevaisuudessa kirjastobussia voisi käyttää muuhunkin kuin lainaustoimintaan. Tässä voisi olla jatkuvan ja hedelmällisen yhteistyön paikka niin kirjasto- kuin kulttuuritoimellekin.

6.4 Toimintapäiväkiertue kylissä

Kyliin vietävä tapahtumapäivämuotoinen Loistavaa! -ohjelma toki toimisi myös ilman rekkaa tai bussia, vaikka yhtä isoa huomiota se ei silloin saisi. Rekkapilotoinnista saadun palautteen perusteella voidaan todeta, vastaava tapahtumapäivä otettaisiin jatkossakin ilolla vastaan Kokkolan kylissä. Varsinkin koko päivän kestävästä tapahtumasta, joka käsitti koko koulun tai yksikön laajuuden, oltiin tyytyväisiä niin lasten, opettajien kuin myös vanhustenhuollon piirissä. Tapahtuma ja sen erilaiset pajat tarjosivat kaikille jotain, mikä toi iloa ja hyvinvointia kohderyhmille. Tapahtumien mitoittaminen oikein osallistujamäärälle onnistuu myös paremmin, kun ohjelma

viedään suoraan kohteeseen. Näin ei tarvitse ottaa ilmoittautumisia vastaan tai arvailla osallistujamäärää.

Itse rekkaa kyettiin tässä viime vuoden pilotissa hyödyntämään alle sen mahdollisen kapasiteetin, mutta muuten nyt ensimmäistä kertaa kokeiltu kiertue-tapa toimi palautteen ja kyselyjen pohjalta hyvin. Tämän palautteen pohjalta on helppo esittää tulevaisuusi toimintaperiaatteeksi kiertue-tyylistä ja erilaisiin tapahtumapäiviin pohjautuvia Loistavaa! -viikkoja, jotka tapahtuvat kyläkeskuksissa: kouluilla, päiväkodeissa, vanhusten yksiköissä ja kylätaloilla. Käytännössä toimijat vietäisiin koko päiväksi kylään, jossa heille ja kohderyhmälle olisi valmiiksi rakennettu päiväohjelma pajoineen ja muine tapahtumineen. Samassa kylässä voisi olla yhtä aikaa montakin eri pistettä tai tapahtumapäivä voisi toimia yhdenkin toimijan ja kohteen voimin, jos vain koko koulu/hoitolaitos saisi osallistua ohjelmaan. Ohjelman vienti kohdeyleisön luokse olisi asiakasystävällistä palvelua ja kunnan eri yksiköiden tasapuolistamista asuinpaikasta ja yksikön koosta riippumatonta.

Tapahtumapäivämallin hyödyt ovat ilmeiset. On huomattavasti kustannustehokkaampaa viedä yhdestä viiteen toimijaa kylään, kuin tuoda koko koulu/laitoksen väki kylästä keskustaan, mikä ei ole usein edes mahdollista. Tämä myös siksi, että tällöin lasten, nuorten ja vanhusten ei tarvitse liikkua omasta yksiköstään keskustaan, vaan ohjelma tulee heidän luokseen sopeutuen kohderyhmän omaan päivärytmiin. Varsinkin pienille lapsille ja ikäihmisille hoitolaitoksissa on oleellista saada pitää kiinni omasta ulkoiluista, ruokailuista ja lepoon pohjautuvista päiväohjelmista. Nämä onkin oleellista ottaa huomioon tapahtumapäivää suunnitellessa.

Ilman rekkaa tai bussia operoitaessa pitäisi kiinnittää entistä enemmän huomiota etukäteissuunnitteluun, pajojen koordinointiin ja tilaratkaisuihin, tiedotukseen, toimijoiden liikkumiseen sekä yleiseen yhteishengen luomiseen. Ainakin tapahtumapäivän yhteiset organisoidut kuljetukset toimijoille kyliin olisivat kulttuuritoimelta kädenojennus. Pitää muistaa myös luoda tapahtumasta yhtenäinen sen ilmeen, toiminnan ja tiedotuksen suhteen. Kaikkien verkoston toimijoiden tulisi olla hyvin tietoisia mitä tulee tapahtumaan ja missä, jotta päällekkäisyyksiltä ja epäselvyyksiltä vältyttäisiin. Rekkapilotoinnin osalta rekka toimi myös tietynlaisena

toimijoiden lepotilana, jossa oli mahdollista käydä vaikka kahvilla ja vaihtamassa kuulumisia muiden verkoston toimijoiden kanssa. Ilman rekkaa tai bussia olisi hyvä kiinnittää tähän huomiota ja varata mahdollisesti esiintyjille ja muille toimijoille tilaa kohteesta valmistella pajaa ja levätä.

Ilman bussia tai rekkaa operoidessa kustannukset olisivat huomattavasti pienemmät. Nyt rekka ahmaisi suuren osan viikkojen budjetista, lähes puolet. Aikaisemmin kuljetuskustannuksiin on kyllien kouluilta mennyt Loistavaa! -viikkojen aikana määrärahoja. Kiertue-tavassa koulut säästäisivät tämän rahan sekä aikaa ja vaivaa. Kulttuuritoimen kustannukset säilyisivät kutakuinkin ennallaan, mikä ilmeni rekka-pilotoinnin kustannuksia tarkastelemalla. Kiertue toimintatapana on siis kannattavampi vaihtoehto myös alueellisen ja taloudellisen saavutettavuuden näkökulmasta.

6.5 Perinteiset Loistavaa! viikot keskustan toimitiloissa

Perinteisesti Loistavaa! -viikot ovat toimineet jo usean vuoden ajan verkoston toimijoiden omissa tiloissa, jotka sijaitsevat poikkeuksetta Kokkolan keskusta-alueella. Kulttuuritoimen koordinoimana nämä toimijat ovat tarjonneet ohjelmaa kulttuuriviikoille omien resurssiensa mukaan. Tavallisesti nämä tarjotut pajat ja esitykset ovat täyttyneet ilmoittautumisjärjestyksessä, joko kulttuuritoimen tai ohjelmaa tarjoavan yksikön ottaessa ilmoittautumiset vastaan. Osa ohjelmista on kohdennettu tietyille ryhmälle. Itse siirtyminen toiminnan luokse on tavallisesti organisoitu ja kustannettu kohderyhmän puolelta, osan kuljetuskustannuksista on toisinaan maksanut myös kulttuuritoimi tai kaupungin opetuspalvelut. Tämä on tarkoittanut koulujen ja varhaiskasvatuksen yksiköiden joukossa sitä, että yksikön omat kuljetusmäärärahat ovat sanelleet pitkälti osallistumisen mahdollisuudet ja näin hankaloittaneet kaukaa saapuvien mahdollisuuksia. Myös jokaisen yksikön oma päiväohjelma ja siihen ylimääräisen paja- tai muun kulttuuriohjelman lisääminen on ollut vaikea yhtälö monille kohderyhmille. Loistavaa! -viikkojen kokonaisbudjetti kulttuuritoimella on aikaisempina vuosina ollut noin 10 000-15 000 euroa. Tästä summasta noin 1000-1500 euroa on kulunut toimijoiden matkakustannuksiin, kun he ovat käyneet esiintymässä keskustan ulkopuolella.

Toki tämä perinteinen malli kulttuuriviikoista on jo vakiinnuttanut toimintatapansa sekä kohderyhmien että toimijaverkoston parissa. Toimijoiden kannalta on yksinkertaisempaa järjestää ohjelmaa omissa toimitiloissa, kun siirtyä oman repertuaarinsa kanssa kauas kyliin. Toisaalta huomasiin siirtymisen ja uuden kiertuemallin kokeilemisen ajaneen myös toimijat osittain varsin mielikuvitusrikkaisiin ratkaisuihin, jotka myös piristivät toimijoiden normaalia toimintaa. Kiertuemallissa pajan oli sovelluttava tilaan kun tilaan, kun taas omissa tutuissa tiloissa on mahdollista rakentaa ja lavastaa tilaa suuremmin. Myös kaikki mahdolliset apuvälineet ja rekvisiitta on paikan päällä ilman, että sitä tarvitsee siirtää minnekään.

Positiivista tässä keskustan kiinteistöihin keskittyvässä mallissa on jo olemassa olevat ja hyvin toimivat esiintymistilat. Keskustassa on monia suuria saleja, joita Loistavaa! -viikoilla on mahdollista käyttää, kuten Konservatorion sali, Nuorisokeskus Winge, Snellman-sali, Kaupungintalon salit, Teatterin kiinteistö jne. Näissä saleissa on mahdollista järjestää isompia konsertteja tai teatteriesityksiä, joiden siirtäminen esimerkiksi kyläkoulujen saleihin voi olla hankalaa. Näiden tilojen varustelu ja muun muassa äänentoisto ja muunneltava valaistus on jo valmiina, joten sitä ei tarvitse näitä kiinteistöjä käyttäessä erikseen rakentaa. Myös kiinteät istuimet osassa saleja/kiinteistöjä auttaa etukäteisvalmistelussa eikä näitä saleja tarvitse siis erikseen tuollittaa.

Aikaisempina vuosina Loistavaa! Viikkojen tapahtumat ovat saaneet paljon positiivista palautetta juuri monipuolisesta tarjonnastaan ja osallistavista työpajoistaan (Loistavaa! Viikkojen palautteet 2012-2014, Kulttuuritoimi). Palautteen perusteella voi todeta, että jatkossa kannattaisi selkeästi tarjota alle kouluikäisille esityksiä ja pajoja, jotka on mahdollista viedä suoraan päiväkotien ja varhaiskasvatuksen yksiköiden omiin tiloihin, sillä pienten lasten isojenkin ryhmien liikkuminen vaikkakin keskusta-alueella on haastavaa. Kouluikäiset ovat jo kykenevämpiä siirtymään ja liikkumaan keskusta-alueella kävellen tai pyörillä, joten tälle ikäluokalle pajoja ja esityksiä voi tarjota toimijoiden omissa tiloissa kantakaupungilla. Viikkojen tarjonta kannattaa kuitenkin pitää laajana, jotta Loistavaa! -konsepti tarjoaisi edelleen kaiken ikäisille lapsille ja nuorille kulttuurielämyksiä.

7 Yhteenveto

Kokkolan kulttuuritoimen organisoimaa Loistavaa! kulttuurirekka-kiertuetta voi monilta osin pitää onnistuneena pilotointina. Se onnistui tavoitteissaan saavuttaa tuhansia kylissä asuvia lapsia, nuoria ja ikäihmisiä monipuolisen kulttuuritoiminnan puitteissa. Ilman kiertuetta olisivat nämä kohderyhmät jääneet suurelta osin ilman näitä iloisia kulttuurielämyksiä. Kyselyjen, haastattelujen ja havainnoinnin perusteella myös kohderyhmien henkinen hyvinvointi lisääntyi pilotoinnin tuloksena, mihin kokeilulla myös pyrittiin. Positiivinen vastaanotto kaikkien verkoston kohderyhmien ja toimijoiden joukossa sekä toive kiertuetoiminnan jatkosta jossain muodossa kannustaa työryhmää kehittämään Loistavaa! -viikkoja tulevaisuudessakin.

Kehittämistyön tuloksena on mahdollista esittää useita erilaisia vaihtoehtoisia toimintatapoja ja toimenpide-ehdotuksia tuleville Loistavaa! -viikoille. Mahdollista on erottaa neljä erilaista toimintatapaa, joita voi myös yhdistää ja muokata tarpeen mukaan. Nyt rekan avulla kokeiltu kiertue-tyyppinen kyliin kohdistuva toimintapäivämalli oli kaikkien verkoston ryhmien keskuudessa hyväksi havaittu toimintatapa. Sen voikin jatkossa toteuttaa rekan tai bussin avulla tai ilman yhtenäistä ajoneuvoa. Kokkolan kulttuuritoimi aikookin nostaa positiiviseksi koetun kiertuetoiminnan keskeiseen osaan tulevaisuuden Loistavaa! -viikkoja suunniteltaessa (Purontaus 2016, haastattelu). Loistavaa! -viikkojen kehittämissuuntien lisäksi työn tuloksena oli mahdollista nostaa esille useita oleellisia toimenpide-ehdotuksia viikkojen viestintään, markkinointiin ja verkostojen rakentamiseen liittyen.

Kaiken kaikkiaan kehittämistyöstä työn tilaaja sai tarpeellista tietoa kohderyhmistä, heidän toiveistaan ja tarpeistaan. Rekka-kokeilu oli myös kuntatasolla tarpeellinen koko valtakunnassa ajankohtaisen lastenkulttuurin, kulttuurin saavutettavuuden, kulttuurin tuoman hyvinvoinnin ja yksiköiden välisen yhteistyön saralla. Kiertueesta kulttuuritoimi sai myös arvokasta oppia tulevia yhteistyöprojekteja varten muun muassa vanhuspalveluyksiköiden suhteen. Kokkolan kulttuuritoimi tuleekin käyttämään tätä kehittämistyötä valmistellessaan vuoden 2016 Loistavaa! -viikkoja (Purontaus 2016, haastattelu).

Lähteet

Asikainen, Jarmo & Antila, Anni & Hietaharju, Anssi 2014. Kokkolan seudun kuntarakenneselvitys. Sähköinen dokumentti

Hohenthal-Antin, Leonie 2006. Kutkuttavaa taidetta. Taidetoiminta seniori- ja vanhustyössä. PS-Kustannus

Hyypä, Markku T & Liikanen, Hanna-Liisa 2005. Kulttuuri ja terveys. Edita Prima oy

Hyypä, Markku T. 2013. Kulttuuri pidentää ikää. Duodecim

Jumppanen, Aapo & Suutari, Timo 2013. Hyvinvointia kulttuurista – Esimerkkejä kulttuuritoimijoiden sekä sosiaali- ja terveyssektorin yhteistyöstä Etelä-Pohjanmaalla. Helsingin yliopisto, Ruralia instituutti

Järvelä, Pirkko & Rosenqvist, Olli 2007. Ikääntyvien kulttuuritoiminta maaseutukulttuurin voimavarana. Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Kangas, Anita & Jakonen, Olli & Havimäki, Sari-Minna 2014. Osallistumista ja aktivointia Kuulto-toimintakokeilun matkassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja

Kangas, Anita 2015. Koetellut kulttuuritoiminnot; KUULTO-toimintatutkimuksen tulokset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja

Kangas, Anita & Ruokolainen, Vilja 2012. Toimintamalli muutoksessa. Tutkimus kuntien kulttuuripalveluista. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore

Keski-Pohjanmaan hyvinvointistrategia 2015. 2010. Keski-Pohjanmaan liitto

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia: Maakuntaohjelma 2030 ja maakuntaohjelma 2014-2017. Keski-Pohjanmaan liitto

Kokkolan kaupungin maaseutukulttuuriohjelma. 2011. Kokkolan kaupunki, Kulttuuri- ja nuorisotoimenlautakunta

Kulttuuripalvelujen kehittämissuunnitelma 2014-2017. Toiminnalliset tavoitteet. Kokkolan kaupungin kulttuuritoimi. Sähköinen dokumentti

Lapsivaltuutetun vuosikirja 2012. Lasten ja nuorten kunta luo hyvinvointia. Opas kuntapäätäjille ja lasten ja nuorten palveluiden kehittäjille. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2012:5

Liikanen, Hanna-Liisa 2011. Ikääntyminen ja kulttuuri - Kohti seniorikulttuuria. Ikäinstituutti

Liikanen, Hanna-Liisa 2010. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -ehdotus toimintaohjelmaksi 2010-2014. Opetusministeriön julkaisuja

Liikanen, Hanna-Liisa 2015. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelman 2010-2014 loppuraportti. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön raportteja ja muistioita 2015:17

Loistavaa! Viikkojen arviointi- ja palautelomaketiedot, vuodet 2012-2014. Kokkolan kulttuuritoimi. Sähköinen dokumentti.

Luotonen, Maija 2013. Taiteesta hyvinvointia. Artikkel, <http://tesso.fi/artikkeli/taiteesta-hyvinvointia>. Viitattu 12.2.2016

Malte-Colliard, Katri & Lampo, Marjukka 2013. Voimaa taiteesta. Malleja taiteen soveltamiseen hyvinvointialalla. Tampereen yliopisto

Mäntylä, Mari 2013. Oppia ja elämyksiä ikään katsomatta. Päiväkotit TuohiKontin ja Jyllin Kodin yhteistoimintaa. Satakunnan ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, opinnäytetyö

Salo, Outi 2013. Viestintää kaikille. Saavutettavan viestinnän opas kulttuuritoimijoille.
Kehys

Siivonen, Katriina & Kotilainen, Sirkku & Suoninen, Annikka 2011. Iloa ja voimaa elämään. Nuorten taiteen tekemisen merkitykset Myrsky-hankkeessa.
Nuorisotutkimusseura

Sokka, Sakarias & Kangas, Anita & Itkonen, Hannu & Matilainen, Pertti & Räisänen, Petteri 2014. Hyvinvointia myös kulttuuri- ja liikuntapalveluista. Kunnallisan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisu

Susi, Emma (toim.) 2014. Porin kulttuuritoimen saavutettavuuden ja moninaisuuden toimintasuunnitelma 2014-2020. Porin kaupungin kulttuuriasiainkeskus

Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus. 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:15. Loppuraportti

Talvitie, Heli (toim.) 2010. Luovien vastakohtaisuuksien maaseutu. Maaseudun kulttuuriohjelma 2010-2014. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, Helsinki

Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi. 2015. Hallituksen julkaisusarja 13:2015

Varho, Jenni & Lehtovirta, Mauri 2010. Taidetta ikä kaikki. Selvitys ikäihmisten hoivayhteisöjen taidetoiminnasta Helsingissä. Helsingin Kulttuurikeskus

Väestöennuste 2009-2060. 2009. Tilastokeskus. Elektroninen dokumentti

Willberg, Elina 2011. Ikäihmisten kulttuurikaari. Enemmän elämänlaatua, parempaa arkea. Loppuraportti, Tampereen kaupunki

Winqvist, Ditte 2014. Kulttuuri osana hyvinvointitoimintaa kunnassa. Kuntaliitto, luento 17.3.2014

Haastattelut:

Forsberg, Susann 2016. Kokkolan kirjastotoimenjohtaja. Haastattelu: 5.2.2016

Penttala-Salli, Mia 2015. Isonkyrön kunnan kirjasto- ja vapaa-ajantoimenjohtaja.
Haastattelu: 21.4.2015

Purontaus, Sampo 2016. Kokkolan kulttuuritoimenjohtaja. Haastattelu: 22.2.2016

Kysely Loistavaa! Strålande! Kulttuuriviikkojen toimijoille osallisuudesta kulttuuribussihankkeeseen marraskuussa 2015

Tällä kyselyllä haluamme selvittää ketkä Loistavaa! verkoston toimijoista ovat kiinnostuneet tuottamaan uuteen kulttuuribussiin lapsille, nuorille ja ikäihmisille suunnattua ohjelmaa Loistavaa! viikkojen aikana 2015. **Hankkeen tarkoituksena on viedä kulttuuritoimintaa keskustan ulkopuolelle, jotta Loistavaa! viikkojen hienosta tarjonnasta voivat nauttia myös kauempana asuvat kansalaiset.** Kiertueen aikana bussin on tarkoitus kiertää Keski-Pohjanmaalla kylätaloilla, taajamissa ja kokoontumispaikoilla tarjoten monipuolista ohjelmaa sekä suomeksi että ruotsiksi. Bussin tarkempi ohjelma ja aikataulu selvitetään yhteistyössä Loistavaa! verkoston toimijoiden ja bussin tarjonnasta kiinnostuneiden yhteistyötahojen kesken.

- 1. Millaista ohjelmaa voisi edustamanne organisaatio tarjota Loistobussin vietäväksi?**
- 2. Vaatisiko bussiin tuotettava ohjelma Loistavaa-organisaatiolta tukipanostusta ja millaista? (henkilöresurssit, rahoitus, matkat jne.)**
- 3. Kuinka monta esityskertaa/päivää voisitte olla bussin mukana?**
- 4. Kenelle tarjoamanne esitys/toiminta olisi suunnattu (lapset, nuoret, ikäihmiset) ja millä kielellä?**

Pyrimme lisäksi pilotoimaan kulttuuribussihanketta kesällä kahdella paikkakunnalla, jolloin myös selvitämme palvelun toimivuutta ja ohjelmiston kiinnostavuutta. **Kysymmekin, onko edustamallanne organisaatiolla kiinnostusta osallistua toiseen tai molempiin seuraavista tapahtumista: Ullavan kuvataiteen ja musiikin viikko 24.-26.6. ja Lohtaja viikko 7.-11.9.? Pilotointi on molemmissa tapahtumissa yksipäiväinen ja suunnattu ikäihmisille.** Tarkka päivä ja ohjelma sovitaan jälleen yhdessä mukaan lähtevien toimijoiden ja kohdeyleisön edustajien kanssa. Pilotointi auttaa varsinaista loistobussia onnistumaan kiertueessaan marraskuussa.

Kiitämme mielenkiinnostanne olla mukana tekemässä entistä loistavampi kulttuuritapahtuma marraskuussa 2015! Tämän kyselyn vastaukset pyydämme lähettämään Sampo Purontaukselle ja Hanna Hyväriselle **31.3.2015 mennessä.**

Ystävällisin terveisin,

Sampo Purontaus, puh. 044 7809 264, sampo.purontaus@kokkola.fi
Hanna Hyvärinen, puh. 050 5941 420, hanna-r.hyvarinen@luukku.com

Kysely Loistavaa! Rekan kohderyhmille ennen kiertuetta

KOKKOLAN KAUPUNKI

Kulttuuripalvelut

Kysely kaikille Loistorekka-kiertueen kohderyhmille

1. Oletteko osallistuneet ennen Loistavaa! viikoille? Jos, niin miten?
2. Millaiset mahdollisuudet teillä on ollut osallistua Loistavaa! viikoille?
3. Mitkä ovat olleet suurimmat osallistumisen haasteet?
4. Oletteko kiinnostuneita vastaanottamaan uuden Loistavaa! Rekka-kiertueen?
5. Mitä odotatte kiertueelta?

Loistavaa! Rekka aikataulu

MA 9.11. MARINKAINEN

Klo	Rekka (koulun pihalla)	Marinkaisten koulu	Vanhustenpalvelutalo Lepola
8:00-9:00	Näyttelyn ripustus (Kokkola tori)	8:30-9:00 Kirjavinkkaus 8:30-9:15 Animaatiotyöpaja 5.lk 8:30-9:15 Rokkikoulu	
9:00-10:00	Rekka Marinkaisten koulun pihalla klo 9:30	9:15-9:45 Kirjavinkkaus 9:30-10:15 Animaatiotyöpaja 6.lk 9:30-10:15 Rokkikoulu klo 9 Värityöpaja ryhmisläisille	
10:00-11:00	Kirjasto: Satuhetki ryhmisläisille Liikuntapalvelut Museo	10-10:30 Kirjavinkkaus Klo 10.15 Värityöpaja eskarit lounas 10:25-11:25	
11:00-12:00	Kirjasto Liikuntapalvelut Museo	11:00-11:45 Rokkikoulu 11:15-11:45 Kirjavinkkaus	
12:00-13:00	Kirjasto Liikuntapalvelut Museo	Konsan kansanmusiikkikonsertti klo 12 kaikille + työpajat, 3-6 lk.	
13:00-14:00	Kahvikonsertti klo 13:30-14 Rokkikoulu		Konsa pieniä kansanmusiikkikonsertteja klo 13:30-14:30
14:00-15:00	Kirjasto Liikuntapalvelut Museo		Kirjasto – lukemista ikäihmisille
15:00-16:00	Rekka lähtee klo 15		

TI 10.11. RUOTSALO + Kamariorkesterin konsertti Pajulinnun pk:lla klo 8:45 + Aistipaja Kälviän Leporannassa klo 14 – ei avoin!

	Rekka (koulun pihalla)	Ruotsalon koulu	Ruotsalon päiväkot
9:00-10:00	Museo Liikuntapalvelut Kirjasto: satutuokio/lukuhetki pk:n 3-5 v. Rekassa klo 9-9:30	9-9:45 Rokkikoulu kirjasto: kirjavinkkaus Animaatiotyöpaja 5-6 lk	Klo 9-9:45 Värityöpaja 0-3 v. Koulun tiloissa
10:00-11:00	Museo Liikuntapalvelut	10-10:45 Rokkikoulu kirjasto: kirjavinkkaus Animaatiotyöpaja 5-6 lk Lounas klo 10:45-11:15	Kamariorkesteri: pk + eskarit klo 10-10:40 Koulun tiloissa! Kutsutaan isovanhemmat! Lounas klo 10:45-11:15
11:00-12:00	Kirjasto Museo Liikuntapalvelut	Kamariorkesteri klo 11:15: koulu Avoin konsertti kaikille!	Värityöpaja eskareille lounaan jälkeen koulun tiloissa
12:00-	Museo	12:15-13 Rokkikoulu	

13:00	Liikuntapalvelut	Kirjasto: kirjavinkkaus	
13:00-14:00	Kirjasto Museo Liikuntapalvelut Rekassa kahvikonsertti klo 13:30-14 Keke & co		
14:00-15:00	Kirjasto Museo Liikuntapalvelut		
15:00-16:00	Rekka lähtee klo 15		

KE 11.11. LOHTAJA + Marinkaisissa Kamariorkesterin soittohetki klo 10 Lepolassa + Avoin aistipaja Marinkaisten Lepolassa klo 14!

Klo	Rekka (Mainingin piha)	Kirkonkylän koulu	Seurakunta koti	Kurkikartan o + päivätoimint a	Lohtajan koulu ya	Koivurintee n pk	Alaviirteen koulu
9:00-10:00	Museo liikuntapalvelut	9-9:45 Rokkikoulu 1.lk Animaatiotyöpaja 1.ryhmä		Liikuntapalvelut klo 9:30-11 (jos tarvitaan)	Tanssin aluekeskus Mainingissa	Klo 9-9:45 Värikytely 1-3 v.	Klo 8:30-10:30 Konsa – konsertti + pajat
10:00-11:00	Museo liikuntapalvelut	10-10:45 Rokkikoulu 2.-3.lk Animaatiotyöpaja 2.ryhmä Lounas 10:45-11:15		Kankuri 9:30-11. Koppipalloa, huovutusta, Avoin paja eläkeläisille!	Tanssin aluekeskus Mainingissa	Kamariorkesteri klo 10 pk + eskarit + pari perhepäivähoitoa. Lounas 10:45	Konsa – konsertti + pajat, loppuu 10:30! Lounas 10:30-11
11:00-12:00	Museo liikuntapalvelut	Kamariorkesteri klo 11:15- 12 alakouluille	Kamariorkesteri klo 11:15 alakouluille		Tanssin aluekeskus Mainingissa	Värikytelypaja eskarille lounaan jälkeen	Alaviirteen koululaiset klo 11 KPKOkonserttiin
12:00-13:00	Museo liikuntapalvelut	12:15-13 Rokkikoulu 4.-5. lk. Kankuri 1-3 lk.	Kamariorkesteri klo 12:30-13:15 yläkoululle avoin konsertti kaikille!		Kamariorkesteri klo 12:30 yläkoululle + kyläläisille		
13:00-14:00	museo liikuntapalvelut Rekassa kahvikonsertti klo 13:30-14	13:15-14 Rokkikoulu 6.lk.					
14:00-15:00	Museo liikuntapalvelut						

	elut						
15:00-16:00	Rekka lähtee 15						

TO 12.11. ULLAVA + Tanssin aluekeskus Lucina Hagmanin yläkoulussa Kälviällä klo 9-12

Klo	Rekka (Veikko Vionoja koulun pihalla)	Koulu Vionoja ja eskarit + Rahkosen koulu 1-2 lk.	Hopijakumpu (monta yksikköä, voivat olla yhdessä dementiayksikön kans.)	Ryhmäperhepäivähoito: Rahkonen (5-1-vuotiaita)	Vionojan koululla Muksula (ryhmis)
9:00-10:00	museo liikuntapalvelut Kirjasto: satutuokio eskarit	8:45-9:30 Rokkikoulu Kankuri 1-3 lk 60 min Kirjasto:kirjavink kaus 8:45-10:15 animaatiopaja 5-6 lk		Väriyöpaja klo 9-9:45	Sirkustyöpaja Muksula (Sara Airola) koulun salissa
10:00-11:00	museo liikuntapalvelut	9:45-10:30 Rokkikoulu Kankuri 1-3 lk 60 min Kirjasto:kirjavink kaus 10:00 Sirkustyöpaja (eskarit) Lounas 10:30-11:15	Klo 10 Liikuntapalvelut: tuolijumppaa ym.	Väriyöpaja klo 10:15-11:00. Lounas 11:20	
11:00-12:00	Museo liikuntapalvelut	11:15-12:00 rokkikoulu Kirjasto:kirjavink kaus 1.-2.lk			
12:00-13:00	kirjasto museumuseo liikuntapalvelut				
13:00-14:00	Rekassa kahvikonsertti klo 13:30-14 Keke & co		Kirjasto: lukuhetkiä		
14:00-15:00	museo liikuntapalvelut		Kirjasto: lukuhetkiä Aistipaja klo 14 avoin kaikille!		
15:00-16:00	Rekka lähtee klo 15				

PE 13.11. JOKILAAKSO

Klo	Rekka (Jokilaakson koulun piha)	Jokilaakson koulu	Vittsar skola (ru)	Rödsö skola (ru)
-----	---------------------------------	-------------------	--------------------	------------------

9:00-10:00	Museo Liikuntapalvelut	8:30 Rokkikoulu 9:15 Rokkikoulu 9:15-10:45 Animaatiopaja 5-6 lk, 1.ryhmä = 1,5 h 8:30-9:30 Tanssin aluekeskus	Klo 9:15-10 Konsa, puhallinkonsertti	Klo 9- 10 Amanda B. Tanssipaja 1.-2. luokkalaisille
10:00-11:00	Museo Liikuntapalvelut	10:15 Rokkikoulu Väriyöpaja eskarit 10-10:45 9:45-10:45 Tanssin aluekeskus Lounas klo 10:45- 11:30	10:30-11:15 Amanda B. Tanssipaja eskareille Lounas 11:15-11:45	10:30-11:15 Konsa, puhallinkonsertti Lounas 11:15 ->
11:00-12:00	Museo liikuntapalvelut	11:30 Rokkikoulu 11:30-13 Animaatiopaja 5-6 lk, 2. ryhmä 11:30-12:30 Tanssin aluekeskus Väriyöpaja eskarit 11:45-12:30	11:45-12:30 Amanda B Tanssipaja 1.-2. luokkalaisille	
12:00-13:00	Museo Liikuntapalvelut	12:30-13:15 Rokkikoulu		
13:00-14:00	Rekassa kahvikonsertti klo 13:30-14 Keke &co			
14:00-15:00	Museo Liikuntapalvelut			
15:00-16:00	Rekka lähtee klo 15			

MA 16.11. SOKOJA

Klo	Rekka (kylätalon piha)	Säka skola (ru)	Päiväkoti (ru)
8:00-9:00		8:30-9:15 Bark: kansanmusiikkipaja Kirjasto: kirjavinkkaus Rokkikoulu	
9:00-10:00	Museo liikuntapalvelut (Aila)	9:30-10:15 Bark: kansanmusiikkipaja Kirjasto: kirjavinkkaus Rokkikoulu	Klo 9 Varjoteatteri Kylätalon salissa Yli 3-vuotiaille! Päiväkotilapset Kutsutaan isovanhemmat!
10:00-11:00	Museo Liikuntapalvelut	10:30-11:15 Bark: kansanmusiikkipaja Kirjasto: kirjavinkkaus Rokkikoulu	Klo 10 Varjoteatteri kylätalon salissa, eskarilaiset Kutsutaan isovanhemmat!
11:00-12:00	Museo liikuntapalvelut	11:30-12:15 Lounas klo noin 11-12	Lounas 11:00-11:30
12:00-13:00	Museo		

		Rokkikoulu	t?		Muksumaja+p erhepäivähoit ajat	
10:00-11:00	Museo	09:45-10:30 Bark: kaksi pajaa (kansantanssi ja musiikki) Rokkikoulu Lounas 10:25-11	Klo 10-10:30 Varjoteatteria pk lapsille. Yli 3-vuotiaille. Isovanhemma t?		10:45 Teatteri: Satujen kapsäkki Pajulinnun eskarit 41 lasta	
11:00-12:00	Museo	Klo 11-11:45 Konsan konsertti	Lounas klo 11	Lounas 11- 11:40		
12:00-13:00	Museo	12:00-12:45 Bark: kaksi pajaa (kansantanssi ja musiikki) Rokkikoulu				
13:00-14:00	Rekassa kahvikonsertti klo 13:30-14 Keke					
14:00-15:00	Museo					
15:00-16:00	Rekka lähtee klo 15					

TO 19.11. ÖJA

Klo	Rekka (koulun pihassa)	Öja skola (ru)	Päiväkoti (ru)	
9:00-10:00	Museo Liikuntapalvelut (Marjatta)	Klo 9-9:45 Kirjasto: kirjavinkkaus Rokkikoulu	Varjoteria eskarilaisille klo 9- 9:30	
10:00-11:00	Museo Liikuntapalvelut	Klo 10-10:45 Kirjasto: kirjavinkkaus Rokkikoulu	Varjoteatteria Öjan pk. Yli 3-vuotiaat! Klo 10-10:30 Lounas 10:50->	
11:00-12:00	Museo liikuntapalvelut 11:30-12 eskarilaiset rekkaan satutuokiolle	Lounas 11:00-11:30 11:30-12:15 Bark: kansanmusiikkityöp aja 1.-3.lk		
12:00-13:00	Museo Liikuntapalvelut	12:30-13:15 Bark: kansanmusiikkityöp aja 4.-6.lk		
13:00-14:00	Rekassa kahvikonsertti klo 13:30-14 Keke			

14:00-15:00	Museo Liikuntapalvelut			
15:00-16:00	Rekka lähtee klo 15			

PE 20.11. KOKKOLA

Klo	Rekka	Kaupungintalo
9:00-10:00	Museo Liikuntapalvelut (Anne ja Aila/Marjatta) Pinssipaja klo 9-14	
10:00-11:00	Museo liikuntapalvelut Pinssipaja klo 9-14 Konsertti klo 10-10:30 Keke & co	10:00 Satujen Kapsäkki – kaikille avoin!
11:00-12:00	Museo liikuntapalvelut Pinssipaja klo 9-14	11:30 Satujen Kapsäkki – kaikille avoin!
12:00-13:00	Museo liikuntapalvelut Pinssipaja klo 9-14	
13:00-14:00	Kahvikonsertti klo 13:30-14 Rokkikoulu	
14:00-15:00	Museo liikuntapalvelut	
15:00-16:00	Rekka lähtee klo 15	

Palautelomake rekassa

Kerro mielipiteesi Loistavaa! rekasta ja Loistavaa! Viikoista 6.-20.11.2015

Ikä _____ Mies/Nainen _____ Kotipaikka _____

Mihin osallistuin ja missä _____

Mitä pidin näkemästäni/kokemastani _____

Mitä olisin toivonut lisää _____

Mitä olen mieltä kotipaikkani kulttuuripalveluista _____

Mistä sain tiedon Loistavaa! rekasta/Loistavaa! Tapahtumasta _____

Pajakaavake toimijoille täytettäväksi Loistavaa! Rekka-kiertueella ja sen jälkeen

Toimija

Pajan kuvaus ja kohderyhmä

Pajan valmisteluun käytetty tuntimäärä ja henkilöresurssit

Pajaan tarvittavat materiaalit

Pajan kustannukset

Pajat/esitykset:

Päivämäärä, kellonaika:

Paikka:

Luokka/osallistunut ryhmä ja sen koko:

Pajan vetäjä/vetäjät

Palaute Loistavaa! työryhmälle

Kohderyhmiltä/pajoista saatu palaute

Muuta kommentoitavaa/mainittavaa

Kysely kohderyhmille kiertueen jälkeen

Kysely Loistorekka-kiertueen jälkeen

Miten koitte Loistorekka-kiertueen?

Vastasiko kiertue odotuksia? Millaiset tunnelmat kiertueesta jäi?

Millaiset plussat/miinukset annatte kiertueelle?

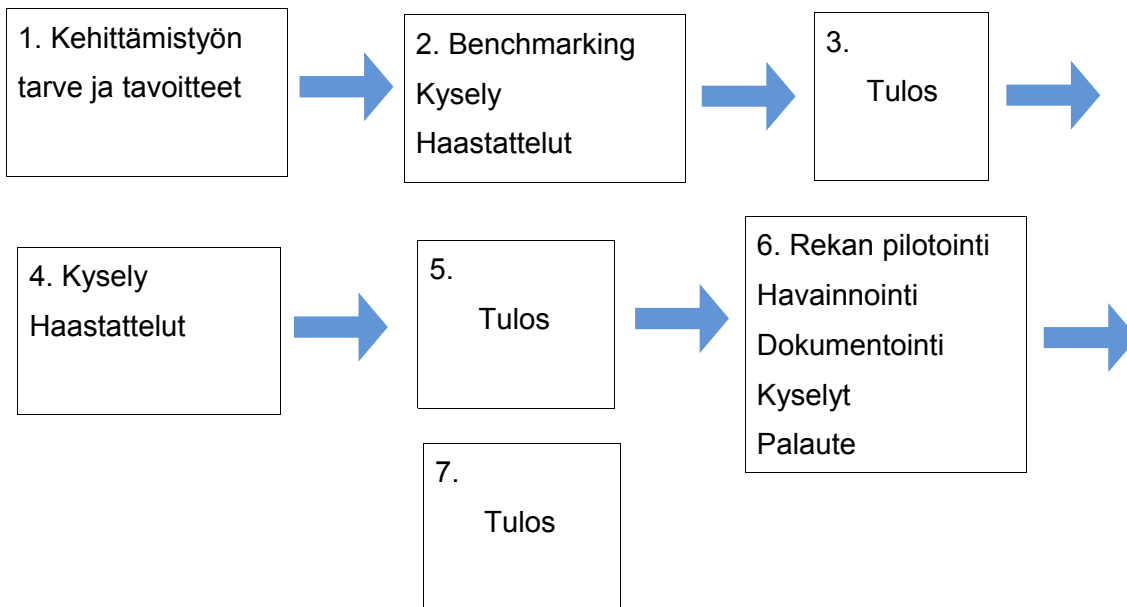
Miten mielestänne kiertueen tiedotus onnistui?

Kuinka koitte yhteistyön varhaiskasvatuksen/perusopetuksen/vanhusten yksiköiden ja palvelun tuottajien välillä?

Toivoisitteko vastaavaan kulttuuripalvelua jatkossa?

Mitä kehitettävää näette vastaavalle palvelulle?

Kehittämistyön prosessikaava

1. Kulttuuritoimen vuosilta 2012-2014 keräämän palautteen perusteella sekä kohderyhmien että toimijoiden toive oli saada lisää Loistavaa! Viikkojen ohjelmasta jalkautettua kyliin. Tavoitteiksi asetettiin kulttuuripalvelujen saavutettavuuden ja kohderyhmien hyvinvoinnin parantaminen sekä uuden Loistavaa! Viikkojen toimintamallin kehittäminen.
2. Benchmarkaus tehtiin Kyrönmaan kulttuuribussista. Sen jälkeen suoritettiin kysely Loistavaa! Verkostolle heidän mahdollisuuksistaan olla mukana vastaavassa kulttuuribussi/rekka-hankkeessa. Kyselyn pohjalta jatkettiin toimijoiden haastatteluilla rekan ohjelman suhteen.
3. Palautteen, benchmarkingin, kyselyn ja haastattelujen perusteella kasattiin sitoutunut toimijaverkosto. Saatiin selville ohjelman kaksikielisyys (millä kielellä kukin toimija tarjoaa ohjelmaa) ja jokaisen tarjoama ohjelma.
4. Jatkettiin kyselyllä kohderyhmille ts. koulujen rehtoreille, päiväkotien johtajille ja muille päivähoiton yksiköille sekä vanhusten hoitolaitosten johtajille heidän kiinnostuksestaan olla mukana Loistavaa! Rekan ohjelmaa vastaanottavana tahona. Selvitettiin jokaisen suunnitellun reitin pysähdyspaikan (kylän) tilat, tarpeet ja ryhmien koot haastatteluin, kyselyin ja tapaamisin.
5. Tuloksena valmistui rekan reitti ja aikataulu ohjelmarunkoineen.
6. Rekan pilotoinnin aikana tehtiin havainnointia sekä toimijoiden että kohderyhmien kesken ja verrattiin tuloksia tavoitteisiin. Havainnointiin liittyi myös dokumentointia (valokuvausta), jolla selvitettiin tavoitteiden täyttymistä. Rekassa suoritettiin kyselylomakkeen avulla tavoitteiden täyttymistä ja kerättiin palautetta kävijöiltä. Lisäksi palautetta kerättiin kiertueen jälkeen niin kohderyhmiltä kuin myös pajakaavakkeen avulla toimijoilta.
7. Tuloksia saatiin useita. Rekka ja sen ohjelma saavutti suuren määrän kysien koululaisista ja alle kouluikäisistä päivähoiton piirissä olevista ryhmistä. Samoin oli vanhusten laitoksissa asuvien suhteen. Kotona asuvia ikäihmisiä tai kotihoidossa olevia lapsia rekka ei saavuttanut. Palautteen perusteella kiertue lisäsi hyvinvointia kohderyhmissä ja loi iloa ja yhteisöllisyyttä sekä innosti kulttuuriseen toimintaan jatkossakin. Tuloksen perusteella voidaan suositella jatkossa Loistavaa! Viikoille vastaavaa toimintapäivä-mallia, joka keskittyy kyliin vietävään kulttuuriohjelmaan ja työpajoihin.